

CARLO OSVALDO GOLDONI

JUOKINGAS ĮVYKIS
(Un Curioso Accidente)

Trijų veiksmų komedija

Iš italų kalbos vertė

J. Talmantas

VEIKĖJAI

FILIBERTAS - turtingas olandų pirklys

ŽANINA - jo duktė

RIKARDAS - nuomotojas

KONSTANCIJA - jo duktė

DE LA KOTRY - prancūzas - leitenantas

MARIANA - Žaninos kambarinė

GASKONIS - leitenanto tarnas

Veiksmas vyksta Olandijoje, Hagoje, pono Filiberto namuose.

PIRMAS VEIKSMAS

PIRMA SCENA

Leitenanto kambarys Filiberto namuose. GASKONIS deda daiktus į lagaminą ir MARIANA.

MARIANA. Ar galiu palinkėti labo ryto ponui Gaskoniui?

GASKONIS. Žinoma, mieloji Mariana, nors man labai malonus jūsų „labas rytas“, tačiau būtų dar maloniau „labanakt“.

MARIANA. Aš su sielvartu matau, jog tenka jums palinkėti ir laimingos kelionės.

GASKONIS. Ooh, brangusis mano džiaugsmo, koks tai bus liūdnas išvažiavimas ir įkandin jo, kokia nyki kelionė.

MARIANA. Jums, vadinas, nemalonu išvažiuoti?

GASKONIS. Argi jūs tuo abejojate? Šešis mėnesius praleidęs jūsų malonioj draugystėj, ar galiu be gailesčio išvykti?!

MARIANA. Kas gi verčia jus išvažiuoti, jei to nenorite?

GASKONIS. Nežinote kas? Ponas.

MARIANA. Ponų Hagoje netruksią. Be vargo čia rasite kitą ir dar turtingesnį; beturtis prancūzų karininkas – belaisvis, sužeistas, likimo nuskriaustas.

GASKONIS. Atleiskite, bet šitokiai mergelei, kaip jūs, tokia kalba nepritinka. Jau daug metų tarnauju savo gerajam ponui. Jį, galima sakyti, man pavedė jo tėvas. Aš jam tarnavau kare. Nevengiau jokių pavojų, kad galėčiau įrodyti jam savo ištikimumą. Jis neturtingas, bet geros širdies. Jei susitvarkys jo gyvenimas, esu tikras, kad gausiu dar savo dalį. Argi jūs man patarsite mesti jį ir išleisti vieną į Prancūziją be manęs?

MARIANA. Jūs kalbate, kaip dera padoriam žmogui, o man sunku slėpti savo jausmus.

GASKONIS. Mieloji Mariana, aš susijaudinęs nemažiau už jus. Bet tikiuos, kad vėl pasimatysime, kai tik pagerės mano reikalai. Tada galėsiu pasakyti jums „aš čia, galiu jus aprūpinti, esu jūsų, jeigu manęs norite“.

MARIANA. Tėduoda tai dangus. Bet kodėl taip skuba išvažiuoti jūsų leitenantas? Mano ponas puikiai su juo elgiasi, ir duktė, manau, ne blogiau už tėvą.

GASKONIS. Ji net per gerai, tai yra motyvas, dėl kurio jis išvažiuoja.

MARIANA. Jam nemalonu, kad visi palankūs?

GASKONIS. Ach, mano Mariana! Vargšas mano ponas alpstamai įsimylėjo jūsų panelę. Jaučiasi esąs nelaimingiausias žmogus pasaulyje. Jis žino, kad tarpusavė meilė kasdien didėja, ir, nepajėgdamas nusišvęsti savo aistros, bijosi padaryti nemalonumo ir sau pačiam, ir paneli Žaninai. Jūsų ponas labai turtingas; o mano didelis beturtis. Ponas Flibertas nenorės išleisti vienintelę savo dukterį už jauniausio sūnaus šeimoje už kariškio, - žodžiu, už vyro, - kuris turės gyventi iš dalies. O leitenantas nors neturtingas, bet kilnus. Jis dėkingas už vaišes, draugiškumą, pasitikėjimą. Bet bijosi, kad meilė jo neapakintų, nesuviliotų ir nepadarytų jį viliotoją. Save nugali, aukoja širdį dėl savo garbės ir ryžtasi išvažiuoti.

MARIANA. Jis didvyris. Bet jo vietoje negalėčiau taip elgtis.

GASKONIS. Kai kada reikia save tvardyti.

MARIANA. Jums tai lengviau, negu man.

GASKONIS. Tiesa, mūsų vyrų širdis kietesnė.

MARIANA. Na kur ten. Verčiau sakyk, kad jūs mylite silpniau.

GASKONIS. Ir aš taipogi? Man skaudu, jei taip manote.

MARIANA. Aš tikiu darbais, o ne žodžiais.

GASKONIS. Ką turiu daryti, kad įtikinčiau, jog myliu jus?

MARIANA. Gaskonis patsai turi suprasti, kad jo nereikia mokyt.

GASKONIS. Tai norite, kad susituoktume prieš man išvažiuojant!

MARIANA. Yra ko klausti! Be abejo, tai būtų geriausia.

GASKONIS. Na, bet vistiek vėliau teks išsiskirti.

MARIANA. Ir jums užtektų širdies mane palikti?

GASKONIS. Važiuokime kartu.

MARIANA. Geriau jau taip.

GASKONIS. Ar jums nebus per sunku?

MARIANA. Bus bloga, ką ir bekalbėti.

GASKONIS. Jei pasiliktume čia, vadinasi, būtų geriau.

MARIANA. Žinoma.

GASKONIS. Kiek ilgai?

MARIANA. Mažiausiai metus.

GASKONIS. O po metų leistumėte man išvykti?

MARIANA. Taip, metus praleidus po vestuvių, būtų lengviau.

GASKONIS. Neabejoju, kad išleistumėte mane ir po mėnesio.

MARIANA. Netikiu.

GASKONIS. Nesu tikras.

MARIANA. Pabandysime.

GASKONIS. Ponas eina. Pakalbėkime apie tai patogesniu laiku.

MARIANA. Ach, pone Gastoni! Mūsų pasikalbėjimas mane visai pribaižė. Darykite visa: pavedu save jums. *(Sau)* Pati nežinau ką kalbu. *(Išėina)*

ANTRA SCENA

GASKONIS, vėliau LEITENANTAS.

GASKONIS. Gerai, kad aš labiau valdaus, negu ji. Ko tik neatsitiko, kvailybė.

LEITENANTAS *(pats sau).* O dangau! Koks aš vargšas! Koks aš nelaimingas!

GASKONIS. Pone, lagaminas tuojau bus prikrautas.

LEITENANTAS. Ach, Gaskoni, aš beviltiškai nusiminęs.

GASKONIS. O varge! Ar kas atsitiko?

LEITENANTAS. Blogiausiai, kas man galėjo atsitikti.

GASKONIS. Nelaimė niekuomet nevaikščioja pati viena.

LEITENANTAS. Mano nelaimė viena - vienintelė. Bet šitokia baisi, jog širdis neišlaikys.

GASKONIS. Ir priežastis, manau, jūsų meilė.

LEITENANTAS. Taip. Ir ji tokio dydžio, kad nebėr jėgos, kuri galėtų atsispirti jai.

GASKONIS. Argi jūsų gražuolė abejinga dėl jūsų išvažiavimo? Vadinasi, ji myli jus mažiau, negu tikėjotės.

LEITENANTAS. Atvirkščiai, niekuomet ji nebuvo tokia švelni ir tokia mylinti. O, dieve, tu matai, koks didžiulis mano nusiminimas. Aš mačiau ašaras jos akyse.

GASKONIS. Taip, šitai negerai. Bet aš ko blogesnio bijojau.

LEITENANTAS. Barbaras! Bejausmis! Teisingiau - šiaudsielis žmogus, plebėjas. Argi yra pasaulyje kas baisnesnio už beviltiškai nusiminusios švelnios mergaitės ašaras? Tos ašaros - priekaištas už mano žiaurumą. Jos mano dvasią silpnina, jos bando mano garbę, mano padorumą, pareigos jausmą.

GASKONIS. Aš nesitikėjau pelnyti tokių įžeidžiamų priekaištų. Geras atsilyginimas už dešimties metų tarnybą!

LEITENANTAS. Ach, tarkis esąs mano vietoje ir smerk, jei gali, mano karščiavimąsi. Savo žaizdas, išlietą kraują, nelaisvę, varžančią mano valią, savo neturtą - visą užmirštu, kai šalia manęs yra puikioji mergaitė, kuri mane myli ir mano krūtinėje užkuria aistros ugnį. Ji per kukli, ir nesu tikras, kad pavergiau jos širdį, dėl to manyje subrendo kilniadvasiškas pasiryžimas palikti ją. Bet atsisveikinimo momentu, jos ašaros, jos raudojimas, kuris jos lūpoms neleido išstarti paskutinį „sudiev“, mane visai įtikino, kad jos meilė - lygi manajai. Mano sielvartas milžiniškas. Mano sprendimas man pačiam atrodo barbariškas. Meilė mane žudo galutinai, ir sveikas protas palieka mane.

GASKONIS. Pone, palaukite truputį. Niekas jūsų nevaro. Ponas Filibertas geriausias žmogus. Vaisingumas Olandijoje - geriausias tautos privalumas. O mūsų šaunusis šeimininkas labai rūpinasi jumis ir jūsų sveikata. Jūs gi ne visai sveikas. Ir tai geriausia dingtis dar pasilikti čia.

LEITENANTAS. Pagalvok, ką tu patari man. Tiek nedaug bereikia, kad mane priverstum pasiduoti.

GASKONIS. O aš, jums leidus, negaišinsiu laiko ir imsiu tuštinti lagaminą. *(Pradedą kraustyti)*

LEITENANTAS *(sau).* Ką pasakys apie mane, jei atsisveikinęs pasiliksiu?

GASKONIS *(sau).* Dabar Mariana bus manim patenkinta.

LEITENANTAS *(sau).* Jei remsiuos tuo, kad nesu visai sveikas, mano liūdesys padarys tą motyvą įtikimą.

GASKONIS *(sau).* Iš tikrųjų, man irgi malonu, kad nusprendė nebevažiuoti.

LETENANTAS (*sau*). Ach, ne! Juo toliau, juo labiau įsiliepsnoja ugnis. Ir kuo gaisrą gesinti? Kokia paguoda mano nelaimingoje meilėje?

GASKONIS (*sau*). Laikas išdildo ir didesnius nemalonumus.

LETENANTAS (*sau*). Kad bent iš karto ateitų mirtis, kad nedaugintų kančių.

GASKONIS (*sau*). Na, vėliau ponas bus manimi patenkintas.

LETENANTAS. Ką tu darai?

GASKONIS. Tuštinu lagaminą.

LETENANTAS. Kas tau liepė tai daryti?

GASKONIS. Aš pasisakiau, o jūs neuždraudėt.

LETENANTAS. Avigalvi! Sudėk atgal, aš važiuoju.

GASKONIS. Kodėl jūs žiūrėjote, kai aš krausčiau lauk.

LETENANTAS. Nebandyk mano kantrybės.

GASKONIS. Verčiau sudėsiu tai vakare.

LETENANTAS. Sukraustyk nedelsdamas. Ir pašto arkliai, kad būtų čia prieš pusiaudienį.

GASKONIS. O kaip panelės ašaros?

LETENANTAS. Nedorėli! Ar turi širdį šitaip kankindamas mane!

GASKONIS. Vargšas ponas!

LETENANTAS (*švelniai*). Pasigailėk manęs. Aš nusipelniau to.

GASKONIS (*švelniai*). O gal palaukti?

LETENANTAS (*liūdnai*). Ne.

GASKONIS (*liūdnai*). Tai ką, sukraustyti?

LETENANTAS (*liūdnai*). Taip.

GASKONIS (*sau, kraustydamas daiktus*). Taip. Gaila į jį žiūrėti.

LETENANTAS (*sau*). O, kad galėčiau išvažiuoti jos nematęs.

GASKONIS (*sau*). Bijausi, kad šituo nesibaigtų mūsų vaidinimas.

LETENANTAS (*sau*). Mandagumas tai draudžia, o manau, kad ir meilė.

GASKONIS (*sau*). Oi, vargšas ponas, ką aš matau! (*Žiūri už scenos*)

LETENANTAS. Ką darai? Kodėl sustojai?

GASKONIS. Kraustau, pone, kraustau.

LETENANTAS. Tu nusiminęs?

GASKONIS. Trupučių.

LETENANTAS. Kur žiūri?

GASKONIS. Niekur.

LETENANTAS. O dangau! Panele Žanina! Koks susitikimas! Ką tu patarsi?

GASKONIS. Nežinau. Visi patarimai čia pavojingi. (*Atsistoja*)

LETENANTAS. Neišeik.

GASKONIS. Neinu.

LETENANTAS. Išeisiu aš.

GASKONIS. Kaip jums patinka.

LETENANTAS. Negaliu.

GASKONIS. Užjaučiu jus.

LETENANTAS. Kodėl ji sustoja? Kodėl neina?

GASKONIS. Gal bijo sudrumsti jums ramumą.

LETENANTAS. Ne, ją varžo tavo buvimas.

GASKONIS. Aš ją tuojau nuo to atpalaiduosiu. (*Nori išeiti*)

LETENANTAS. Stok!

GASKONIS. Sustojau.

LETENANTAS. Ar turi tabokos?

GASKONIS. Ne, pone.

LETENANTAS. Avigalvi, neturi tabokos?

GASKONIS. Bėgu jūsų tabokinės. (*Išbėga*)

TREČIA SCENA

LEITENANTAS, paskui ŽANINA.

LEITENANTAS. Klausyk, kur tu? Koks aš nelaimingas! Gaskoni?

ŽANINA. Ar jums ko reikia?

LEITENANTAS. Atleiskite. Man reikia mano tarno.

ŽANINA. Jei nėra jūsiškio, atsiras kitų. Norite, atsiųsiu jums?

LEITENANTAS. Ne, dėkoju. Man reikia manojo, daiktams sudėti.

ŽANINA. Ar jūs taip jaudinatės pasiryžę baigti tą svarbų reikalą? Jūs bijote, kad pritrūks laiko? Galbūt, jūsų laukia arkliai? Jei šios padangės oras nebenaudingas jūsų sveikatai, arba teisingiau sakant, jeigu įkyrėjo jums būti šiuose namuose, aš pati pasiryžusi siūlytis jums patarnauti ir paskubint jūsų išvažiovimą.

LEITENANTAS. Gerbiamoji, pasigailėkite manes. Nedidinkite mano kančių.

ŽANINA. Jei žinočiau, dėl ko esate sujaudintas, stengčiau ne didinti, bet lengvinti jūsų nemalonumus.

LEITENANTAS. Priežasties ieškokite pačioje savyje, ir man nebereikės apie tai kalbėti.

ŽANINA. Jūs išvažiuojate dėl manęs?

LEITENANTAS. Taip, dėl jūsų priverstas pagreitinti savo išvažiovimą.

ŽANINA. Ar pasidariau tokia neapkenčiama?

LEITENANTAS. O, dangau! Niekuomet nesirodėte man tokia miela, niekuomet jūsų akys neblizgėjo man taip saldžiai.

ŽANINA. Ach, jei taip būtų, jūs neskubėtumėt išvažiuoti.

LEITENANTAS. Jei temylėčiau jūsų veido grožį, aš pasiduočiau liepsningai meilei, kuri sako pasilikti. Man brangi jūsų dorybė. Bijau, kad pavojus atsidurs jūsų ramumas, jaučiuos turįs būti dėkingas už jūsų gerumą ir dėl to privalau aukoti gražiausias savo meilės viltis.

ŽANINA. Netikiu, kad jums trūktų stiprumo ir negalėtumėte nugalėti aistros ir mažai vertinate mano dorybę, jei tikite, jog nesugebėsiu kovoti su širdies balsu. Aš myliu jus, ir nebuvo ko raudoti man dėl savo meilės. Tuo tauriu jausmu galėčiau gyventi visą gyvenimą. Nesuprantu,

kaip vyras gali prasčiau už mane kovoti su aistra. Aš galiu jus mylėti be jokio pavojaus. Labai norėčiau būti su jumis visada. Čia būtų mano džiaugsmas, o jūs, priešingai, staiga išvykstate, ieškoti ramumo ir laimės. Ar čia ne daugiau silpnumo, negu meilės? Sakoma, kad viltimi sustiprinami troškimai, ir kad blogai siekia tikslo tas, kuris nuo savęs šalina priemones. Jūs, bėgdami nuo nerimo kančių, lydinčių viltį, rodote paniekos vertą silpnumą arba įžeidų abejingumą. Kokia bebūtų paskata, verčianti jus išvažiuoti, dėjuokitės šituo savo laimėjimu, išduodančiu jūsų nedėkingumą, bet susigėskite dėl savo žiaurumo, neturinčio sau nieko lygaus.

LETENANTAS. O ne, gerbiamoji, nekaltinkite manęs nedėkingumu, neprikaišokite man žiaurumo. Išvažiavimu tikėjuas įtikti jums. Jei klydau, atleiskite. Liepsite, ir pasiliksiu.

ŽANINA. Ne. Nereikia, kad mano liepimas priverstų jus. Sekite savo širdies balsą.

LETENANTAS. Širdis man sako pasilikti.

ŽANINA. Paklauskite jos be baimės ir jei vyriškumo pritrūks, pasikliaukite mano tvirtumu.

LETENANTAS. O ką pasakys jūsų tėvas, sužinojęs, kad pakeičiau savo ketinimą?

ŽANINA. Jūsų išvažiavimas jam beveik taip gi kaip ir man buvo skaudus. Jis ne visai patenkintas jūsų sveikata. Ir iš tikrųjų, ar dėl to, kad žaizda buvo pavojinga, ar dėl to, kad širdis kentė, bet gydytojai laiko jus ne visai pasveikusiu. Ir tėvui atrodė, kad jums dar neverta keliauti. Jis myli jus ir gerbia, ir bus labai patenkintas, jei pasiliksite.

LETENANTAS. Ar jis pastebėjo, kad aš palankus jums, o jūs man?

ŽANINA. Mūsų elgesys nedavė pagrindo mus kuo įtarti.

LETENANTAS. Kaip neatėjo jam į galvą mintis, kad laisvos širdies žmogus, karys galėjo atsispirti jo dukters grožiui ir dorybėms?

ŽANINA. Tokio būdo žmonės, kaip, mano tėvas, lengvai patikės kiekvieno dorumu. Jis priėmė jus į namus su atvira širdimi, ir nė vienas padorus žmogus, ypač karininkai, neapgaus jo pasitikėjimo. O žinodamas mane, jis visai ramus dėl ko kito. Nei dėl jūsų, nei dėl manęs neapsiriko. Mūsų širdyse stiprūs potroškiai, bet būsime paklusnūs dorybės balsui ir senio pasitikėjimo nepajuoksime.

LETENANTAS. Ar galite tikėtis, kad jis iš geros širdies leistų mums susituokti?

ŽANINA. Tikėkimės, kad ilgainiui bus ir tai. Kliūtys nėra naudos ieškojimas, o šalies papročiai. Jeigu būtumėt Olandijos pirklys, neturtingas, su kuklia ateitimi, jūs būtumėte jau gavęs mano ranką ir šimtą tūkstančių florinų, kad galėtumėte atsistoti ant kojų. Bet karininkas, ir dar jauniausias šeimoje, pas mus laikomas bloga partija. Ir jei netgi tėvas duotų sutikimą mūsų santuokai, jam būtų didelių nemalonumų su giminėmis, su draugais ir net su visa olandų tauta.

LETENANTAS. Bet aš neturiu jokios vilties, kad mano padėtis pagerės.

ŽANINA. Laikas gali duoti labai palankių mums aplinkybių.

LETENANTAS. Jūs gi neturite šiuo atveju galvoje jūsų tėvo mirties?

ŽANINA. Tesaugo nuo to dangus. Bet jei tai įvyktų, būčiau pati sau ponia.

LETENANTAS. Ir jūs norite, kad pasilikčiau pas jus lig jo gyvos galvos?

ŽANINA. Ne, brangusis leitenante. Pasilikit, kol mandagumas leidžia. Bet neskubėkite išvažiuoti, jeigu yra motyvų pasilikti. Aš nenoriu grįsti savo laimę tėvo mirtimi, bet turiu teisę pasitikėti jo meile. Šitą meilę reikia palaikyti, o kiekvienam darbui reikia laiko.

LETENANTAS. Dievinamoji Žanina, kaip didžiai turiu būti dėkingas už begalinį jūsų gerumą. Tvaryk mane. Į jūsų rankas atiduodu visą savo likimą. Neišvažiuosiu, kol pati nepasakysit man išvažiuoti. Įtikinkite savo tėvą leisti man pasilikti čia ir būkite tikra, kad jokia kita padėtis neatrodys man labiau maloni ir labiau garbinga...

ŽANINA. Turiu vieną prašymą į jus. Ar jūs neturite teisės man įsakyti? Mane vargina silpnybė, kuri taip suprantama tam, kas myli. Jūs privalote į ją žiūrėti pro pirštus. Aš maldauju jus neduoti man pagrindo pavyduliauti. Ar tai įmanoma, kad sau leisčiau ką panašaus! Pasakysiu jums: mano draugė Konstancija jau kelios dienos pas mus vaikščioja dažniau, kaip visada. Ji žiūri į jus per švelniai ir reiškia savo užuojautą jums per karštai. Jūs kaip visuomet su ja mandagus, o aš, turiu pasakyti, dažnai dėl to kenčiu.

LETENANTAS. Ateityje būsiu labai santūrus, kad ji nedrįstų ko nors tikėtis. Ar būsite patenkinta manim?

ŽANINA. Bet rūpinkitės, kad ji nepastebėtų nei mano pavyduliavimo, nei jūsų palankumo man.

LETENANTAS. Ach, kada, brangioji, pasibaigs visi mūsų sielvartai!

ŽANINA. Reikia kentėti, jei nori būti vertas laimės.

LETENANTAS. Taip, brangioji, viltis teiks man jėgų kentėti. Leiskite man pasišaukti tarno, kad galėčiau jį pasiųsti atsakyti arklius.

ŽANINA. Ar buvo užsakyti net arkliai?

LETENANTAS. Taip, tikra teisybė.

ŽANINA. Nedėkingasis.

LETENANTAS. Atleiskite man.

ŽANINA. Na, eikite greičiau, kol to nežino dar mano tėvas.

LETENANTAS. O mano viltie! Mano paguoda! Dangus padės įvykti mūsų norams.. Ir pagaliau laimės tikroji meilė ir doroji ištikimybė.

KETVIRTA SCENA

ŽANINA, paskui FILIBERTAS.

ŽANINA. Niekad nesitikėjau sugebėsianti padaryti ką nors panašaus. Ar aš nepanaudojau visų žodžių ir priemonių jam sulaikyti? O be šito būtų tučtuojau išvažiavęs, ir aš neilgai bučiau begyvenusi po to. Štai, tėvas eina! Koks apmaudas, kad randa mane leitenanto kambaryje. Dėkinga dangui, kad bent jo paties nėra. Pasistengsiu nuo veido liūdesio pėdsakus nublaškyti.

FILIBERTAS. Dukrele, ką veikiate šitame kambaryje?

ŽANINA. Tėve, atėjau čia smalsumo patraukta.

FILIBERTAS. O kas tą smalsumą, sukėlė?

ŽANINA. Išsiblaškęs šeimininkas ir šleivasis tarnas, kuris niekaip nepajėgia sukraustyti daiktų į lagaminą.

FILIBERTAS. Ar žinote, kada jis išvažiuoja?

ŽANINA. Jis norėjo išvažiuoti tučtuojau, bet eidamas per kambarį pasijuto, kad po juo linksta kojos ir pabijojo, jog gali neištverti kelionės.

FILIBERTAS. Aš manau, kad liga, kuria dabar serga, yra kilusi ne nuo senos žaizdos, bet nuo naujos, kur kas gilesnės.

ŽANINA. Gydytojai jį apžiūrėdami lig šiol rasdavo tikrai vieną žaizdą.

FILIBERTAS. Ach, yra žaizdų, kurių nepastebi gydytojai.

ŽANINA. Kaip tai? Kiekvienas pažeidimas, kad ir lengvas, palieka pėdsaką.

FILIBERTAS. Na, ne. Yra tokių ginklų, kurie žeidžia iš vidaus.

ŽANINA. Nepalietę odos?

FILIBERTAS. Neabejojamai.

ŽANINA. Pro ką patenka šitokios žaizdos?

FILIBERTAS. Pro akis, pro ausis, pro kūno poras.

ŽANINA. Kalbate apie oro spaudimą?

FILIBERTAS. Ne, kalbu apie ugnies spaudimą.

ŽANINA. Iš tikrųjų, tėve, nepajėgiu suprasti.

FILIBERTAS. Man būtų maloniau, jei manęs nesuprastumei.

ŽANINA. Jūs manote, kad aš gudrauju?

FILIBERTAS. Ne, jus laikau gera mergaite, protinga ir sumania. Puikiai žinai, kuo serga mūsų karininkas, o apsimesi to nesuprantanti iš kuklumo.

ŽANINA (*sau*). O varge! Nuo šitų užuominų darosi man karšta.

FILIBERTAS. Žanina! Man atrodo, kad šiek tiek paraudai.

ŽANINA. Tėve, jūs sakote tokius dalykus, nuo kurių nenoromis parausi. Dabar pradedu suprasti tas paslaptingas žaizdas, apie kurias kalbate. Vis dėlto nežinau nei leitenanto ligos, nei vaistų jam gydyti.

FILIBERTAS. Mano dukra, kalbėkime atvirai. Ponas de la Kotri buvo puikiai pasveikęs visas mėnuo po to, kai pas mus apsigyveno. Puikiai vaikščiojo, gerai valgė, atgavo jėgas, veido spalvą. Buvo kuo puikiausiai. Sėdėti su juo prie stalo ir kalbėtis tikrai malonu. Bet pamažu darėsi vis liūdnesnis, neteko apetito ir suliesėjo, o iš jo gyvos kalbos beliko vieni dūsavimai. Aš truputį filosofas. Manau, kad jo liga daugiau dvasios, negu kūno, o dar aiškiau kalbant, jis, mano manymu, įsimylėjęs.

ŽANINA. Gali būt, jog taip yra, kaip sakai, bet man atrodo, jei būtų įsimylėjęs ką nors iš čia, nesistengtų išvažiuoti.

FILIBERTAS. O, filosofas sugeba ir šita išaiškinti. Jei, pavyzdžiui, atsitiko, kad šita, kurią jis įsimylėjęs, yra turtinga, priklauso nuo tėvo ir negali jam duoti jokių vilčių, tai čia nieko ypatingo, jog nusiminimas gali paskatinti jį išvažiuoti.

ŽANINA (*sau*). Nuostabu, kaip jis viską žino.

FILIBERTAS. Ir tas kojų silpnumas, kuris pasireiškė kaip tik prieš išvažiuojant, sakau tau, pagvildenus filosofiskai, ar negali būti dviejų skirtingų jausmų kovos pasekmė?

ŽANINA. Koks šlykštus dalykas ta filosofija.

FILIBERTAS. Iki šiol elgiausi su juo labai gerai. Noromis jam rodžiau vaišingumą. Paprastas geros širdies žmogaus jausmas man liepė linkėti artimui gero. Bet nenorėčiau, kad prie jo ligos prisidėtų ir mano dukters liga.

ŽANINA. O čia tai jau visai juokinga. Ar neatrodo jums, kad suliesėjau, išblyškau, lieju ašaras? Ką sako jūsų filosofija, kada žiūrite į mano veidą ir matote mane tokią linksmą?

FILIBERTAS. Ji verčia mane svyruoti tarp dviejų nuomonių. Tai man atrodo, kad jums pakanka vyriškumo priešintis, tai, kad dabar dirbtinai apsimetate.

ŽANINA. Tėve, ar jums kuomet atrodė, kad galiu meluoti?

FILIBERTAS. Ne. Dėl to, būtent, ir nežinau, ką dabar galvoti.

ŽANINA. Tai, ką jūs širdy nusprendėte, kad leitenantas įsimylėjęs, labai įtikima ir, galimas daiktas, teisinga, bet gi aš ne vienintelė, kuri galėjo sukelti jo meilę.

FILIBERTAS. Sprendžiant iš to, kad leitenantas iš namų išeina labai retai, galima spėti, kad jo liga prasideda kaip tik čia.

ŽANINA. Tačiau yra gražių mergaičių, kurios negyvena, o tik ateina pas mus. Galimas daiktas, viena iš jų ir sužeidė jo širdį.

FILIBERTAS. Suprantama, ir taip gali būti. Jūs esate, matyt, tos paslapties dalyvė, netrūksta jums nei akylumo, nei supratimo, ir turite viską tikrai žinoti. Jei žinote, lengviausia galite išsklaidyti mano abejones.

ŽANINA. Taip, bet aš pasižadėjau nieko nesakyti.

FILIBERTAS. Tėvas išskiriamas panašių pasižadėjimų atžvilgiu.

ŽANINA. Gali būt, ypač, jei tylėjimas gali padaryti jam sielvarto.

FILIBERTAS. Na, puiku, geroji dukra, sakykit. *(Sau)* Man pačiam sunku buvo ją įtarti.

ŽANINA *(sau)*. Nieko nepadarysi: tenka gudrauti. *(Garsiai)* Žinote, tėve, mūsų vargšas leitenantas yra beprotiškai įsimylėjęs panelę Konstanciją.

FILIBERTAS. Pono Rikardo dukterį?

ŽANINA. Taip, tikriausiai.

FILIBERTAS. Ir ji palanki jo meilei?

ŽANINA. Kaip galima švelniau.

FILIBERTAS. Kas gi jiems kliudo tą meilę garbingai apvainikuoti santuoka?

ŽANINA. Man rodos, kad Konstancijos tėvai nesutiks išleisti dukters už karininko, kuris negalės kaip reikiant jos aprūpinti.

FILIBERTAS. Keista fantazija! O kas yra pats ponas Rikardas, kad galėtų laikytis tokių griežtų pažiūrų? Pagaliau, tai nuomotojas, kilęs iš praščiokų ir praturtėjęs dievas žino kokių būdu. Argi jis nori lygintis su Olandijos pirkliais? Santuoka su prancūzų karininku dukteriai. Jis niekur neras geriau panaudoti taip blogai įgytą turtą.

ŽANINA. Vadinasi, kiek suprantu, jeigu būtumėte nuomotojas, neatsisakytumėte leisti savo dukterį už prancūzų karininko?

FILIBERTAS. Ne, tikriausiai.

ŽANINA. O būdamas turtingas Olandijos pirklys nelaikytum tą partiją sau tinkama.

FILIBERTAS. Žinoma, ne man tinkama. Jūs tai žinote. Visai ne man tinkama.

ŽANINA. Aš pati taip gi maniau.

FILIBERTAS. Bet aš norėčiau padaryti ką nors gera mūsų leitenantui.

ŽANINA. Kuriuo būdu, tėve?

FILIBERTAS. Įtikinti poną Rikardą atiduoti savo dukterį jam.

ŽANINA. Nepatarčiau jums kištis į tą istoriją.

FILIBERTAS. Pažiūrėsime, ką sakys pats leitenantas?

ŽANINA. Sužinokite, būtinai. *(Sau)* Reikia jį įspėti.

FILIBERTAS. Netikiu, kad norėtų važiuoti šiandien.

ŽANINA. O vis dėlto užsakė arklius.

FILIBERTAS. Reikia kuo greičiausiai sužinoti.

ŽANINA. Aš pati nueisiu, tėve. *(Sau)* Noriu padaryti geriau, kad tik neišeitų blogiau. *(Išėina)*

PENKTA SCENA

FILIBERTAS vienas.

FILIBERTAS. Žinoma, buvau neteiskus įtardamas savo dukterį. Malonu, kad dabar juo labiau ja pasitikiu. Tiesa, ji galėjo bandyti mane apgauti, bet vargu ar ji tokia gudri. Ji tėvo duktė, kuris myli tiesą ir nemoka apsimesti net juokais. Visa, ką ji man pasakė, labai protinga, leitenantui, gali būti, Konstancija krito į akis. Išdidusis jos tėvas laiko jį nepakankamai šaunia partija, norėdamas patenkinti tuščią savo garbėtrošką. O aš, jei galėsiu, pabandyčiau tarpininkauti ir sudaryti vestuves. Iš vienos pusės truputis kilnumo be turto, iš kitos - truputis atsitiktinio turto. Vienas ir kitas sudaro pusiausvyrą, ir abi pusės turės naudos.

ŠEŠTA SCENA

FILIBERTAS ir MARIANA.

MARIANA. Pone, ar čia nėra panelės?

FILIBERTAS. Ne, ką tik išėjo.

MARIANA. Jums leidus... (*Nori išeiti*)

FILIBERTAS. Kur taip skubi?

MARIANA. Ieškoti panelės.

FILIBERTAS. Ar turi perduoti jai ką skubaus?

MARIANA. Atėjo viena panelė, jos klausia.

FILIBERTAS. Kas tokia?

MARIANAi. Panelė Konstancija.

FILIBERTAS. O! Panelė Konstancija čia?

MARIANA. Taip, ir man atrodo, pone, kad ji atėjo tokią nepaprastą valandą ypatingo reikalo paskatinta.

FILIBERTAS (*juokdamasis*). Ohe, žinau, ypatingo reikalo... Pasakyk panelei Konstancijai, kad prašiau padaryti malonumą ir užėiti pirma ne pas mano dukterį, o pas mane.

MARIANA. Klausau. (*Nori išeiti*)

FILIBERTAS. Palauk. Mūsų karininkas namie?

MARIANA. Ne, pone, jis išėjo.

FILIBERTAS. Kai pareis, prašyk jį pas mane.

MARIANA. Gerai, pone. Jūs manote, kad leitenantas šiandien išvažiuoja?

FILIBERTAS. Nieko panašaus.

MARIANA. Iš tikrųjų, jis dar toksai silpnas, jei važiuotų, save galutinai pražudytų.

FILIBERTAS. Pasiliks, pasiliks.

MARIANA. Kaip girdėti, jo išvažiavimas – didelė auka.

FILIBERTAS. Neišvažiuos. Pasiliks, pasiliks, aš tvirtinu.

MARIANA. Brangusis mano pone, jūs vienas galite grąžinti jam sveikatą.

FILIBERTAS. Aš? Vadinasi, žinai, kuo serga leitenantas.

MARIANA. Aš tai žinau. O jūs, pone, žinote taipogi?

FILIBERTAS. Viską žinau.

MARIANA. O kas jums pasakė?

FILIBERTAS. Mano duktė.

MARIANA. Iš tikrųjų?

FILIBERTAS. Ko tu stebies? Argi duktė gali ką slėpti nuo savo tėvo?

MARIANA. Atvirkščiai, ji geriausiai padarė.

FILIBERTAS. Todėl ir gydysime jį.

MARIANA. Pagaliau čia padori meilė.

FILIBERTAS. Padoriausia.

MARIANA. Leitenantas - šaunus žmogus.

FILIBERTAS. Šauniasias.

MARIANA. Ne per gerai, kad beturtis.

FILIBERTAS. Gera dalis sutvarkys jo padėtį.

MARIANA. Jei tėvas sutinka, nebėr ko kalbėti!

FILIBERTAS. Tėvas, kurs turi pasaulyje tik vieną dukterį ir gali ją padoriai aprūpinti, neatsakys jai nieko.

MARIANA. Tebūnie jums palaima! Tai, ką sakote, visiškai verta tokio kilnaus žmogaus, kaip jūs. Nepaprastai džiaugiuos, kad taip sekasi ir leitenantui, ir panelei. *(Sau)* O dar labiau aš patenkinta tuo, kad mano mielas Gaskonis pasilieka su manim. *(Išeina)*

SEPTINTA SCENA

FILIBERTAS ir KONSTANCIJA.

FILIBERTAS. Gerus darbus visuomet lydi pagyrimas, ir kiekvienas, kas turi proto, juos pažįsta ir jiems pritaria.

KONSTANCIJA *(jeina).* Pone, kuo galiu jums patarnauti?

FILIBERTAS. O! Panelė Konstancija! Labai džiugu jus matyti.

KONSTANCIJA. Nuteikiate mane savo gerumu.

FILIBERTAS. Aš sužavėtas, kad esi tokia draugiška su mano dukterimi.

KONSTANCIJA. Ji verta prisirišimo, ir ją myliu visa širdimi.

FILIBERTAS. Nesakykite „visa širdimi“, negera suktai kalbėti.

KONSTANCIJA. Ar manote, kad myliu ją ne visai nuoširdžiai?

FILIBERTAS. Tikiu, kad mylite ją nuoširdžiai, bet kad mylite visa širdimi, netikiu.

KONSTANCIJA. Kodėl tu abejojate?

FILIBERTAS. O dėl to - jei mylėtumėte mano dukterį visa širdimi, nebepasilikytų širdies kitiems.

KONSTANCIJA. Mane juokinate. Su kuo turiu ja dalytis?

FILIBERTAS. Šelme! Mes taipogi kai ką suprantam.

KONSTANCIJA. O aš visai nesuprantu.

FILIBERTAS. Na jau! Meskime į šalį kuklumą ir tekalba atvirumas.

KONSTANCIJA (sau). Nesuprantu, ką jis turi galvoje.

FILIBERTAS. Na, pasakykite, ar jūs šiandien mano dukters atėjote aplankyti?

KONSTANCIJA. Taip, pone.

FILIBERTAS. Ne, panele.

KONSTANCIJA. Kodėl gi ne?

FILIBERTAS. Žinote, panele, aš astrologas. Turiu dvasią, kuri man viską pasako, ir ta dvasia dabar šnibžda: panelė Konstancija atėjo aplankyti ne pasiliekančiosios, bet atsisveikinti su išvažiuojančiuoju.

KONSTANCIJA (sau). Neabejojama tiesa, kad kažkoks demonas jam tai pasakė.

FILIBERTAS. Argi ne? Kodėl man neatsakote?

KONSTANCIJA. Aš jums atsakysiu atvirai. Jei ir būčiau atėjusi čia parodyti jūsų svečiui mandagumo, nebūčiau nusipelniusi papeikimo.

FILIBERTAS. Papeikimo? Atvirkščiai, pagyrimo. Negalima užmiršti mandagumo pareigos, ypač, kada prie to mandagumo atsiranda šiek tiek švelnumo.

KONSTANCIJA. Matau, kad šiandien turite noro juokauti.

FILIBERTAS. O aš matau, kad jūs šiandien turite noro verkti. Bet, galbūt, sugebėsiu jus pralinksinti.

KONSTANCIJA. Tiesa?

FILIBERTAS. Tikriausiai.

KONSTANCIJA. Kuriuo būdu?

FILIBERTAS. Dviem žodžiais.

KONSTANCIJA. Kas tie puikūs žodžiai?

FILIBERTAS. Klausykite. Prieikite arčiau, leitenantas nebevažiuoja. Na, ką pasakysite? Jaučiate, kaip pradėjo plakti širdis, išgirdus netikėtą žinią?

KONSTANCIJA. Dėl dievo, pone Filibertai! Mane laikote jį įsimylėjusia?

FILIBERTAS. Pasakykite ne, jei pajėgiate.

KONSTANCIJA. Pone, sakau jums – ne.

FILIBERTAS. Prisiekite?

KONSTANCIJA. O! Dėl tokio mažmožio neprisiekama!

FILIBERTAS. Jūs norite nuslėpti tiesą, o tuo tarpu galėčiau jums padėti, dėl to, kad mano širdis pataria paguost ir jus, ir liūdintį.

KONSTANCIJA. Liūdintį, dėl ko?

FILIBERTAS. Dėl jūsų.

KONSTANCIJA. Dėl manęs?

FILIBERTAS. Taip. Mudu su jumis tartum patamsy. Ar nematote, kad jis myli jus? Ar neaišku, kad nori išvažiuoti iš nusiminimo?

KONSTANCIJA. Nusiminimo? Kas jį sukėlė?

FILIBERTAS. Jūsų tėvas, kuris nesutinka jam atiduoti jūsų dėl išdidumo ir šykštumo. Ach, mano dukra, viskas žinoma.

KONSTANCIJA. Jūs žinote daugiau už mane, kaip matau.

FILIBERTAS. Ir jūs žinote, tik žinoti nenorite. Gėriuos jūsų kuklumu, bet kada jums kalba taurus žmogus, kada mano charakterio žmogus jums pasiūlo savo paslaugas, galite mesti gėdą ir laisvai atverti savo širdį.

KONSTANCIJA. Aš taip pritrenkta, jog trūksta žodžių.

FILIBERTAS. Darykime išvadą. Pasakykite man tiesą, kaip garbinga mergaitė: ar mylite poną de la Kotri?

KONSTANCIJA. Jūs taip man palankus, jog neturiu drąsos neigti.

FILIBERTAS. Ir garbė dievui! (*Sau*) Na žinoma, mano duktė nemelavo. (*Balsiai*) Ir jus myli jis taip gi švelniai.

KONSTANCIJA. Šito aš nežinau, pone.

FILIBERTAS. Jei nežinote, tai pasakysiu aš. Jis myli jus beprotiškai.

KONSTANCIJA (*Sau*) Na, kaip aš to nė karto nepastebėjau?

FILIBERTAS. Ir imuos prikalbėti jūsų tėvą.

KONSTANCIJA. Na, argi mano tėvas žino, kad myliu leitenantą?

FILIBERTAS. Tikriausiai privalo žinoti.

KONSTANCIJA. Jis nė žodžio man apie tai nėra prasitaręs.

FILIBERTAS. O jis, be abejo, kalbės su jumis apie tą dalyką.

KONSTANCIJA. Jis leidžia man laisvai vaikščioti pas jus.

FILIBERTAS. Jis žino, kad ateinate į padorius namus. Nėra ko bijoti, kad čia turėsite daugiau laisvės nei pridera gerai išauklėtai mergaitei. Žodžiu, ar būsite patenkinta, jeigu šio reikalo aš imsiuos?

KONSTANCIJA. Teisingasis dangau! Kuo didžiausiai patenkinta.

FILIBERTAS. Valio, šita tai man patinka! Niekad nereikia slėpti tiesos. Ir paskui, kokia nauda neigti žodžiais tai, ką išduoda jūsų akys? Jūsų veide matyti karštis, kuriuo dega jūsų širdis.

KONSTANCIJA. Jūsų žvilgsnis kiaurai perveria.

FILIBERTAS. Och, štai ir jūsų leitenantas.

KONSTANCIJA. Jums leidus, pone... *(Nori išėiti)*

FILIBERTAS. Kur jūs?

KONSTANCIJA. Pas Žaniną.

FILIBERTAS. Pabūkite valandėlę, jei norite.

KONSTANCIJA. O, ne, atleiskite man, pone. *(Sau)* Nesitveriu kailyje ir nesuprantu, kas man darosi. *(Išėina)*

AŠTUNTA SCENA

FILIBERTAS ir LEITENANTAS.

FILIBERTAS. Kokios Šaunios tos mergaitės! Toks mielas drąsos ir drovumo mišinys, jog tikrai malonu jų klausytis. Štai ir meilės kankinys. Jei man pavyko jį suraminti, turės būti dėkingas mano dukteriai.

LEITENANTAS. Pone, man pasakė, jog manęs klausėte!

FILIBERTAS. Ar matėte panelę Žaniną?

LEITENANTAS. Ne, jos nemačiau.

FILIBERTAS. Kodėl jūs toks apsiblausęs?

LEITENANTAS. Kai trūksta sveikatos, argi galima būti linksmam?

FILIBERTAS. O jus nežinote, kad aš gydytojas ir galiu jus pagydyti.

LEITENANTAS. Nežinojau, kad be kitų savo talentų, turite ir šitą.

FILIBERTAS. Ech! Drauguži, talentas kartais pasirodo ten, kur jo mažiausiai tikimasi.

LEITENANTAS. Kodėl lig šiol nesiėmėte manęs gydyti?

FILIBERTAS. Todėl, kad nežinojau jūsų ligos rūšies.

LEITENANTAS. O dabar tikėtės ją sužinoję?

FILIBERTAS. Taip, tikrai, tobuliausiai.

LEITENANTAS. Pone, jei gerai išmanote gydymo meną, turite žinoti už mane geriau, kai nepatikimi ir apgaulingi spėliojimai apie ligos priežastis.

FILIBERTAS. Turit žinot, kad požiūris į jūsų ligą taip gerai pagrįstas, jog negaliu suklysti. Jei pasitikėsite mano draugyste, tai netrukus jausitės patenkintas.

LEITENANTAS. Kuriuo būdu ketinate mane gydyti?

FILIBERTAS. Pirmas mano liepimas šitoks: meskite mintį, išvažiuoti ir naudokitės čionykščiu oru, kuris jums išganingas.

LEITENANTAS. Atvirkščiai, pone, bijau, kad čionykštis oras netaptų man pražūtingas.

FILIBERTAS. Ar jūs nežinote, kad cikuta, vienas didžiausių nuodų, turi ir gydomųjų savybių?

LEITENANTAS. Neneigiu to išradimo. Bet jūsų palyginimas labai metafiziškas.

FILIBERTAS. Ne, mano drauge, tuoj pamatysite, kad vietos klimato atžvilgiu, reikalas lygiai toks pat. Kalbėsime be metaforų. Jūsų ligos priežastis - aistra. Bėgimas jums atrodo vaistas, o tai ne kas kita, kaip nevilties žingsnis. Jei važiuosite, strėlė, sužeidus širdį, pasiliks joje visam laikui. Jei norite tikrai pasveikti, būtina, kad ta pati ranka, kuri pervėrė širdį, iš jos pašalintų strėlę.

LEITENANTAS. Šis samprotavimas visai man naujas.

FILIBERTAS. Neapsimeskite manęs nesuprantąs. Kalbate su draugu, kuris jus myli ir nori gero, kuris žiūri į jus, kaip į sūnų. Pagalvokite, kad jūsų apsimetimas gali pakenkti jūsų sveikatai. Pamilau jus nuo to laiko, kai sužinojau apie jūsų nuopelnus ir praleidau su jumis kelis mėnesius. Man skaudu, kad jūsų širdies liga prasidėjo mano namuose. Dėl to ir karštai trokštu jus pagydyti.

LEITENANTAS. Brangusis drauge, kuriuo būdu patyrėte mano liūdesio šaltinį?

FILIBERTAS. Norite, kad pasakyčiau tiesą? Viską man pasakė mano duktė.

LEITENANTAS. O dangau. Jai užteko drąsos jums viską pasakyti?

FILIBERTAS. Taip, ištikrujū, truputį teko prašyti, o paskui pasakė.

LEITENANTAS. Och vardan tos meilės, kurios vertą mane laikote, supraskit mano aistrą.

FILIBERTAS. Aš užjaučiu jus. Man taip gi žinomi žmogiški silpnumai ir meilės beprotybės.

LEITENANTAS. Taip, žinau, jog neprivalėjau stiprinti tos ugnies, nepatikėjęs jums savo jausmų, brangusis drauge.

FILIBERTAS. Tą ir apgailėstauju. Jūs neparodėte man pasitikėjimo, kurio tariaus esąs nusipelnęs.

LEITENANTAS. Trūko drąsos.

FILIBERTAS. Na, gana. Dėkokime dangui, kad nepasivėlinome, žinau, kad mergaitė jus myli, ji pati man prisipažino.

LEITENANTAS. O, ką jūs sakote, pone?

FILIBERTAS. Aš sakau, kad tokia santuoka - dalykas visai neblogas.

LEITENANTAS. Jūsų žodžiai mane nepaprastai guodžia.

FILIBERTAS. Matote, argi aš blogas gydytojas? Ar nepažinau jūsų ligos, ar neradau jai vaisto?

LEITENANTAS. Aš niekuomet nesitikėjau tokios milžiniškos laimės.

FILIBERTAS. O kodėl?

LEITENANTAS. Maniau, kad visiškas mano neturtas – didžiausia kliūtis laimei.

FILIBERTAS. Jūsų kilmė ir jūsų nuopelnai pilnai gali atsverti didelę dalį.

LEITENANTAS. Jūs nepalyginamai man geras.

FILIBERTAS. Mano meilė jums dar niekuo nepasireiškė. Dabar ketinu dėti pastangų jūsų laimei kurti...

LEITENANTAS. Ji visiškai priklauso nuo jūsų gerų norų.

FILIBERTAS. Reikia pagalvoti, kaip nugalėti sunkumus.

LEITENANTAS. Kokius gi sunkumus, pone?

FILIBERTAS. Mergaitės tėvo požiūrį.

LEITENANTAS. Drauge, sprendžiant iš to, kaip kalbėjote su manim lig šiol, atrodo, kad nėra jokių sunkumų.

FILIBERTAS. Aš dar nekalbėjau su juo.

LEITENANTAS. Su kuo nekalbėjote?

FILIBERTAS. Su mergaitės tėvu.

LEITENANTAS. O dangau! Tai kas gi mergaitės tėvas?

FILIBERTAS. Še tau! Nežinote jo? Jūs nežinote, kas panelės Konstancijos tėvas? Stačiokiškas ir neišauklėtas ponas Bikardas, kuris praturtėjo nuomuodamas ir žino tik vieną dievą – pinigą.

LEITENANTAS (*sau*). Nieko nebesuprantu. Sužlugo visos mano viltys.

FILIBERTAS. Tiesa, Rikardas nebūna pas mus. Jūs retai išeinate iš namų, nenuostabu, kad nepažįstate jo.

LEITENANTAS (*sau*). Ach, privalau apsimesti, kad neišduočiau tikrųjų savo jausmų!

FILIBERTAS. O iš kur žinote, kad tėvas nenori jums atiduoti savo dukters, jei nepažįstate jo?

LEITENANTAS. Turiu priežasčių manyti esant jį nepalankų šitai santuokai, ir todėl mano liga neišgydoma.

FILIBERTAS. Ar ne jūsų gydytojas esu aš?

LEITENANTAS. Visi jūsų rūpesčiai bus veltui.

FILIBERTAS. Leiskit man laisvai veikti. Tuoju einu pas poną Rikardą ir džiuginu save viltimi...

LEITENANTAS. Ne, palaukite, pone.

FILIBERTAS. Nesuprantu, ko jūs jaudinatės. Ką tik man atrodėte visai linksmas. Iš kur atsirado tokia permaina?

LEITENANTAS. Aš įsitikinęs, kad būsiu nelaimingas.

FILIBERTAS. Toks bailumas nevertas ir jūsų, ir manęs.

LEITENANTAS. Nedarykite manęs dar nelaimingesnio.

FILIBERTAS. Bijote, kad priešingas bus tėvas? Leiskite pabandyti.

LEITENANTAS. Ne, ne... Aš nenoriu.

FILIBERTAS. O aš vis dėlto padarysiu.

LEITENANTAS. Išvažiuosiu iš Hagos. Išvažiuosiu tučtuojau.

FILIBERTAS. Tai jūs pasielgsite labai nemandagiai.

DEVINTA SCENA

Tie patys ir ŽANINA.

ŽANINA. Ko jūs, mano ponai, baratės?

FILIBERTAS. Ponas de la Kotri rodo man tokį nedėkingumą, jog stačiai pikta.

ŽANINA. Ar įmanoma, kad jis šitaip padarytų?

LEITENANTAS. Ach, gerbiamieji, aš toks nelaimingas žmogus.

FILIBERTAS. Aš drįstu sakyti, kad jis tiesiog nežino, ko nori. Išpažįsta savo meilę, kreipiasi į mane pagalbos, o kada siūlau savo patarnavimus, kada noriu padėti susituokti su panele Konstancija, siautėja ir graso išvažiuosiąs.

ŽANINA. Mane stebina, kad ponas leitenantas vis kalba dar apie išvažiavimą.

LEITENANTAS (*ironiškai Žaninai*). Tai patariate man likti su šaunia viltimi, tokios palaimos?

ŽANINA. Turite pasilikti dėl tos, kuri jus myli. Leidus mano tėvui, pasakysiu jums lyg paslaptį, ką apie jus kalbėjo panelė Konstancija.

FILIBERTAS (*Žaninai*). O aš negaliu to girdėti?

ŽANINA (*tėvui*). Atleiskite. Mano draugė įpareigojo mane šitą pasakyti tik jam vienam.

FILIBERTAS (*sau*). Ech, niekis, kai liksime dviese, duktė pasakys man viską.

ŽANINA (*tyliai leitenantui*). Aš griebiausi gudravimo ir įtikinau tėvą, kad jūs įsimylėjęs Konstanciją. Apsimeskite įsimylėjęs ją ir liaukitės kalbėjęs apie išvažiavimą.

LEITENANTAS (*sau*) O! Ko neišgalvoja meilė.

FILIBERTAS. Na, gerai? Priešinsitės kaip pirma?

LEITENANTAS. O ne, pone Filibertai. Visiškai pasitikiu jūsų gerumu.

FILIBERTAS. Norite, kad pakalbėčiau su ponu Rikardu?

LEITENANTAS. Darykime, kaip jums atrodo geriau.

FILIBERTAS. Ar kalbėsime apie išvažiavimą?

LEITENANTAS. Pasižadu jums pasilikti.

FILIBERTAS (*sau*). Kokie buvo tie stebuklingi žodžiai, kad viską taip pakeitė? Labai norėčiau žinoti.

LEITENANTAS. Prašau jus, atleiskite mano užsispyrimą.

FILIBERTAS. Niekis. Įsimylėjusieji daro ir blogiau. Sakykite, Žanina, ar panelė Konstancija jau išėjo?

ŽANINA. Ne, tėve. Ji laukia mano kambaryje.

FILIBERTAS. Pone leitenante, eikite pas ją ir pasimeilinkite jai truputį.

LEITENANTAS. Bet aš nenoriu, pone...

ŽANINA. Eikite, eikite! Klausykite! (*Tyliai*) Palauk manes prieškambarėje, tuojau ateisiu.

LEITENANTAS. Klausau. Tuojau einu. (*Išeina*)

DEŠIMTA SCENA

FILIBERTAS ir ŽANINA.

FILIBERTAS (*sau*). Svarbu žodį tarti laiku. (*Žaninai*) O ką jūs pasakėte jam?

ŽANINA. Kad eitų, kad jo laukia mylimoji.

FILIBERTAS. O pirmą kartą?

ŽANINA. Kad panelė Konstancija tvirtai tikisi perkalbėti tėvą.

FILIBERTAS. Kodėl to nepasakėte taip, kad aš girdėčiau?

ŽANINA. Kartais žodžiai, tarti slapta, daug stipriau veikia.

FILIBERTAS. Neblogai pasakyta.

ŽANINA. Esu patenkintai, kad pritari, tėve. *(Nori išeiti)*

FILIBERTAS. Kur einate?

ŽANINA. Padrąsinti silpnadvasio.

FILIBERTAS. Taip, padrąsinkite. Jį pavedu jums.

ŽANINA. Neabejokite, atiduodate jį geras rankas. *(Išėina)*

FILIBERTAS. Mano duktė geros širdies. Ir aš taipogi nieko sau.

UŽDANGA

ANTRAS VEIKSMAS

PIRMA SCENA

Žaninos kambarys, Konstancija viena, sėdi.

KONSTANCIJA. Kas galėjo galvoti, kad ponas de la Korti šitoks palankus būtų man? Iš tikrųjų jis visada buvo man labai meilus, noriai leisdavo laiką su manim. Bet aš nepastebėjau jokių didelės meilės ženklų. Todėl mylėjau jį visada, ir tikrai trūkdavo man drąsos pareikšti jam savo jausmus. Manau, kad jis, kaip ir aš, degė aistra ir, kaip aš, ją slėpė. Tiesa, ne dažnai sutinkami baukštaus charakterio karininkai, ir visa tai atrodo sunkiai patikima. Bet ponas Filibertas pasakė man tai, ir, žinoma, turėjo pagrindo sakyti. Man malonu tikėti šitą, kol nebus įrodyta priešingai. Štai mano mielasis karys. Bet kodėl su juo Žanina? Ji nė karto neleido ir valandėlės pasilikti mums dviese. Bijau, ji gali būti mano varžovė.

ANTRA SCENA

Leitenantas, Žanina ir Konstancija, kuri atsistoja.

ŽANINA. Sėskitės gerbiamoji. Atleiskite, kad palikau kurį laiką jus vieną. Bet žinau, kad jūs gera ir man atleisite, o be to, su manim esąs asmuo (*rodo leitenantą*) sugebės įtikinti jus atleisti man.

KONSTANCIJA. Jūs neprivalote savo namuose varžytis vienintelės tikrosios draugės. Malonu man būti su jumis ir jausti, jog nedarau jums nepatogumo.

ŽANINA. Girdite, pone leitenante? Ar ne tiesa, mūsų olandės mielos ir sąmojingos?

LEITENANTAS. Jau ne šiandien tuo įsitikinau.

KONSTANCIJA. Ponas de la Korti yra namuose, kurie daro garbę mūsų kraštui, ir jei mėgsta mielas ir sąmojingas olandes, kaip galima rečiau tereikia pasitraukti iš namų.

ŽANINA (*lenkdamasi*). Jūs labai maloni.

KONSTANCIJA. Aš teikiu vien tai, kas jums teisėtai priklauso.

ŽANINA. Na, nesiginčysime. Apie mūsų privalumus tegu sprendžia ponas leitenantas.

LEITENANTAS. Turiu pasakyti - raskite labiau nusipelnusį teisėją.

ŽANINA. Iš tikrųjų, negali būti geras teisėjas šališkas žmogus.

KONSTANCIJA. Kurį greta šališkumo dar varžo dėkingumas namų šeimininkei, pas kurią gyvena.

ŽANINA. O, Prancūzijoje didesnis dėmesys rodomas svetimiesiems. (*Leitenantui*) Ar ne tiesa?

LEITENANTAS. Olandijoje dailūs papročiai klesti ne menčiau, kaip ir mano tėvynėje.

KONSTANCIJA. Kitais žodžiais tariant, pirmenybė tam, kas labiausiai to nusipelno.

ŽANINA. Dėl to leitenantas pirmenybę ir teikia jums.

LEITENANTAS (*sau*). Kaip nemalonus man šitas pašnekesys!

KONSTANCIJA. Leidus panelei...

ŽANINA. Norite taip greit išeiti.

KONSTANCIJA. Manęs laukia teta. Pasižadėjau šiandien pas ją pietauti. Nueisiu kiek anksčiau, nedidelė nelaimė.

ŽANINA. Bet gi dar anksti. Jūsų teta - sena moteris. Ją rasite dar lovoje.

LEITENANTAS (*tyliai Žaninai*). Netrukdykite jos, tegu sau išeina.

KONSTANCIJA (*Žaninai*). Ką jįsai sako jums.

ŽANINA. Prašo neišleisti jūsų.

KONSTANCIJA (*lenkiasi*). Mane jaudina tas jo meilumas.

LEITENANTAS (*sau*). Ach, kaip patinka jai mane kankinti!

ŽANINA. Na ką, drauguže, argi aš nesistengiu jums iš visos širdies?

KONSTANCIJA. Galiu tik džiaugtis tokiu tikru jūsų draugiškumu.

ŽANINA (*leitenantui*). O jūs nenorite pripažinti mano paslaugos.

LEITENANTAS (*ironiškai*). Žinoma, aš tikrai sujaudintas. Jūs žinote mano širdies jausmus ir privalote žinoti, kokia didelė paguoda, kurią man teikiat.

ŽANINA (*Konstancijai*). Girdite? Jįsai sužavėtas paguoda.

KONSTANCIJA. Brangioji drauge, jūs tokia gera man ir taip užjaučiat jį, kad ryžtuos kalbėti atvirai. Jūsų mylimasis tėvas pasakė man kai ką, ir tai sukėlė manyje nustebimą ir susižavėjimą. Jei visą, ką sakote, yra tiesa, paprašykite poną de la Korti, kad būtų toksai geras tai patvirtinti man.

ŽANINA. Aš pati ketinu to prašyti. Bet jo pasiaiškinimas gali būti ne trumpas. Jūsų laukia teta, ir verčiau atidėkime tai lig sekančio pasimatymo.

LEITENANTAS (*sau*). Tesaugo dangus, jį privers mane dar labiau įsipainioti.

KONSTANCIJA. Pasakyti tai, ko aš prašau, galima keliais žodžiais.

ŽANINA. Na, drąsiau, pone leitenante! Ar galite keliais žodžiais pasakyti viską panelei Konstancijai?

LEITENANTAS. Iš tiesų, man trūksta drąsos.

ŽANINA. Matai, drauguže, neįmanoma trumpu laiku iškalbėti tuos begalinius dalykus, kuriuos ketina papasakoti leitenantas.

KONSTANCIJA. Gana, jei man pasakys vienintelį žodį.

ŽANINA. Ką, būtent, privalo pasakyti?

KONSTANCIJA. Kad iš tikrųjų mane myli.

ŽANINA. Atleiskite, mieloji. Ponas leitenantas per gerai išauklėtas, kad apie savo meilę kalbėtų mergaitės akivaizdoje, bet aš galiu išeiti ir jūsų pasikalbėjimą palengvinti. *(Nori išeiti)*

LEITENANTAS. Pasilikite, panele.

KONSTANCIJA. Taip, pasilikite ir manęs nebekankinkite. Galite tikėti, kad niekuomet nebūčiau ryžusis apie tai kalbėti, jei patys nebūtumėte manęs paskatinę. Bet aš nieko nesuprantu iš jūsų kalbų. Jose yra kažkoks prieštaravimas. Palauksiu, kol laikas išsklaidys mano abejones. O dabar prašau leisti man jus palikti.

ŽANINA. Brangioji drauge, atleiskite už reiklumą padorumo klausimais. Galite gerbiamoji pasilikti arba išeiti, kaip jums patogiau.

TREČIA SCENA

Tie patys ir FILIBERTAS.

FILIBERTAS. Kokia šauni draugija. Bet kodėl visi ant kojų? Kodėl nenorite sėstis?

ŽANINA. Konstancija ketina išeiti.

FILIBERTAS *(Konstancijai)*. Kodėl taip greitai?

ŽANINA. Jos laukia teta.

FILIBERTAS. Ne, dukrele! Padarykite man malonumo - pasėdėkite dar. Mums gali prireikti jūsų, šitokiais atvejais ir valandėlė brangi. Nusiunčiau pasakyti jūsų tėvui, kad man būtina su juo kaip galima greičiau pasikalbėti. Esu tikras, kad jis ateis. Kalbėsiuos su juo ant keturių akių ir jei pasiryš sutikti, nebeduosiu jam laiko atšaukti savo sprendimui. Jus abu pakviesiu į savo kambarį ir tučtuojau baigsime reikalą.

LEITENANTAS *(sau)*. Ach, vis labiau blogėja mūsų reikalai.

FILIBERTAS *(Leitenantui)*. Na, ką sakysit. Jūs, man atrodo, nerimaujat?

ŽANINA. Tai iš didelio džiaugsmo.

FILIBERTAS *(Konstancijai)*. O kaip jus veikia viltis?

KONSTANCIJA. Kovoja su dar didesne baime.

FILIBERTAS. Pasikliaukite manim. Neskubėkite išeiti, nes nežinome tiksliai, kurią valandą jūsų tėvas ateis čia, pasilikite pas mus pietauti.

ŽANINA (*tėvui*). Ji negali pasilikti, tėve.

FILIBERTAS. O kodėl?

ŽANINA. Ji pasižadėjo savo tetai pietauti šiandieną pas ją.

KONSTANCIJA (*sau*). Aišku, jog nenori, kad čia pasilikčiau.

FILIBERTAS (*Konstancijai*). Teta, kuri jūsų laukia - jūsų tėvo sesuo?

KONSTANCIJA. Na taip.

FILIBERTAS. Ją pažįstu, buvusi mano šeimnininkė ir bičiulė. Tą rūpestį paveskit man, nusiūsiu jai pasakyti, kad nelauktų jūsų. O kai jūsų tėvas ateis čia lig pusiaudienio, duosiu jam žinią, kad jūs čia, ir viskas bus tvarkoje.

KONSTANCIJA. Esu labai dėkinga už jūsų meilumą. Tik leiskite man nubėgti minutėlę aplankyti tetą, nes ji ne labai sveika. Tuoju sugrįšiu ir pasinaudosiu jūsų meilumu.

FILIBERTAS. Pulkui grįžkite greičiau.

LEITENANTAS (*sau*). Ar aš beišeisiu kada iš to labirinto?

KONSTANCIJA. Vadinas, jūs leidžiate? Iki greito pasimatymo.

ŽANINA. Prašau, prašau! (*Sau*) Gali ir nebegrįžti.

FILIBERTAS. Sudiev, mano gražioji. Palaukite minutėlę. Pone karininke, nors ir kare buvote, bet apsukrumo neturite nė už skatiko.

LEITENANTAS. Kodėl tai sakote man, pone?

FILIBERTAS. O dėl to, kad leidžiate panelei išeiti neatsisveikinę, nepasakę meilesnio žodžio?

KONSTANCIJA. Iš tikrųjų, jis nelepina manęs meilumu.

LEITENANTAS (*Filibertui*). Man nepatogu piktam išnaudoti laisvę, kurią man teikiate.

FILIBERTAS (*sau*). Suprantu! (*Balsiai*) Žanina, porą žodžių.

ŽANINA (*prieina prie tėvo*). Ką man įsakysite, tėve?

FILIBERTAS (*tyliai Žaninai*). Mergaitė, nedera sukiotis tarp dviejų įsimylėjusių. Dėl tavęs jie ir žodžio negali pasakyti vienas antram.

ŽANINA (*tyliai*). O! Jie ir be to pasikalbėjo daugiau negu reikia.

FILIBERTAS *(tyliai)*. Ar jūs girdėjote?

ŽANINA. *(tyliai)*. Taip, bet viskas buvo labai taikliai.

FILIBERTAS *(leitenantui)*. Greit, jei turi ką pasakyti.

LEITENANTAS. O, laiko nepritruks, pone.

FILIBERTAS *(Žaninai)*. Paklauskite, ką pasakysiu jums.

KONSTANCIJA *(tyliai leitenantui)*. Bent patvirtinkite man savo palankumą.

LEITENANTAS. Atleiskite, gerbiamoji *(Žaninai garsiai kosti. Sau)* Velniška padėtis.

KONSTANCIJA *(garsiai, kad visi girdėtų)*. Ar galimas dalykas, kad iš jūsų lūpų negalėčiau išplėšti paprasto „jus myliu“?

ŽANINA *(Konstancijai su apmaudu)*. Kiek kartų jis privalo jums tai sakyti? Man girdint, tvirtino tai ne kartą.

FILIBERTAS *(Žaninai)*. Nesikiškite ne į savo reikalą, sakau jums.

KONSTANCIJA. Nepykite, gerbiamoji. Netrukus pasimatysime. Viso geriausio, lig pasimatymo, pone leitenante. *(Sau)* Matyt, varžo jį tos nenaudėlės buvimas.

KETVIRTA SCENA

Tie patys be KONSTANCIJOS.

FILIBERTAS *(Žaninai)* Man nepatinka tas jūsų elgesys.

ŽANINA. Mielas mano tėve, leiskite man truputį pasilinksminti. Meilė - man dalykas nežinomas ir kartais mėgstu truputį pakankinti įsimylėjusius. Pagaliau, juk aš susekiau tarpusavę jų meilę, ir man privalo būti dėkingi už netolimą laimę. Be to, jie gali man atleisti mažas išdaigas.

FILIBERTAS. Kiekvieną moterį yra apsėdęs velnias. Bet ateis laikas, dukrele, ir sužinosit, kiek brangiai atsieina įsimylėjusiems tokios išdaigos. Jūs tokio amžiaus, kad jau reikėtų būti protingai ir, pirmai gerai partijai atsitikus, turėsite pasiduoti savo likimui. Ką pasakysite, pone leitenante, ar teisingai kalbu?

LEITENANTAS. Teisingiausiai.

ŽANINA. Pone, „teisingiausiai“, ne jūsų reikalas tai spręsti, o manasai.

FILIBERTAS (*Žaninai*) Ką gi, ar jūs visiškai nenorit ištekėti?

ŽANINA. Ne, kodėl gi? Jei rasiu vyrą sau prie širdies...

FILIBERTAS. Trokštu, kad jis būtų jums prie širdies. Bet pirmiausia turi būti man prie širdies. Dalis, kuri jums paskirta, padarys jus verta geriausios partijos visoje Olandijoje...

ŽANINA. Lygiai tą patį gali pasakyti ir Konstancijos tėvas.

FILIBERTAS. Jūs norite lyginti mane su ponu Rikardu? Nuomotojo dukterį lyginti su savimi? Man trūksta kantrybės. Nenoriu daugiau jūsų klausytis.

ŽANINA. Bet aš nesakau, kad...

FILIBERTAS. Nenoriu daugiau klausytis. (*Išeina*)

PENKTA SCENA

Tie patys be Filiberto.

LEITENANTAS. Ach, mano Žanina, mūsų padėtis darosi vis slogesnė. Geriau būtumėte nepradėjusi to, ką padarėte.

ŽANINA. Kas galėjo numatyti, jog tėvas taip nuoširdžiai imsis to dalyko.

LEITENANTAS. Sau kitos išeities nematau, kaip tik greičiau išvažiuoti.

ŽANINA. Koksai silpnavališkumas! To nesitikėjau iš jūsų.

LEITENANTAS. Jūsų manymu, turiu sutikti vestį panelę Konstanciją.

ŽANINA. Sutikite, jei patinka.

LEITENANTAS. Arba norite, kad paaiškėtų apgaulė?

ŽANINA. Kitais žodžiais, kad dėl savo melo sudegčiau iš gėdos? Tai maža.

LEITENANTAS. Pamokykite, ką daryti?

ŽANINA. Aš galiu jums pasakyti štai ką. Išvažiuoti - nieku būdu. Vesti Konstanciją – juo labiau. Melą aikštėn iškelti - saugok dieve! Pagalvokite, kaip išgelbėti padorumą, reputaciją ir meilę (*Išeina*)

LEITENANTAS. Patarimai labai geri. Jie gali nurodyti kelius, kaip taisyti reikalą. Bet tarp tiesos „ne“, apie kurį „taip“ man dabar galvoti? O daugiau nebepalieka man nieko, išskyrus likimo lemtąją neviltį.

ŠEŠTA SCENA

Filiberto kabinetas. FILIBERTAS, paskui MARIANA.

FILIBERTAS. Netikėjau, kad ponas Rikardas nenorės ateiti pas mane. Jis žino, kas aš, žino, kad nenaudinga nustatyti prieš save žmogų, kuris gali padaryti jam ir aibes gero ir daug nemalonumų. Jis turėtų atsiminti, kad paskolinau jam dešimtį tūkstančių florinų tada, kai pradėjo verstis nuomojimu. Beje, tokie patarnavimai veikia užmirštami. Nusigręžiama nuo giminių ir nuo draugų, kai šie nebėra reikalingi.

MARIANA (*jeina*). Pone šeimininke, jūsų nesutrukdysiu, jei su jumis apie ką kalbėsiu.

FILIBERTAS. Ne, turiu laiko, o ką?

MARIANA. Norėjau pakalbėti apie savo reikalą.

FILIBERTAS. Sakyk greičiau, nes laukiu žmonių.

MARIANA. Dviem žodžiais pasakysiu. Pone, noriu jums leidus, ištekėti.

FILIBERTAS. Tekėk, linkiu tau geriausios kloties.

MARIANA. Bet pone, tai ne viskas... Aš neturtinga mergaitė. Jau dešimt metų tarnauju jūsų namuose mielai ir ištikimai, ir prašau jus ne iš prievolės, bet iš malonės suteikti man kad ir nedidelę paramą.

FILIBERTAS. Gerai. Duosiu duoną už gerą tarnybą. Ką gi, jaunikj susiradai?

MARIANA. Susiradau, pone.

FILIBERTAS. Puiku, aš sužavėtas. Ateini pas mane, kai visa padaryta?

MARIANA. Atleiskite, pone. Aš apie tai nebūčiau ir galvojusi. Bet pasitaikė proga keletą mėnesių pagyventi su jaunu žmogumi po vienu stogu...

FILIBERTAS. Ar tik neįsimylėjai mūsų karininko tarną?

MARIANA. Tą patį, pone.

FILIBERTAS. Ir ryšiesi drauge su juo keliauti po pasaulį?

MARIANA. Viliuos, kad jis pasiliks šia. Jeigu jo ponas taipogi ves, kaip čia kalbama.

FILIBERTAS. Taip, galimas dalykas, kad jis ves. Niekas to už jus geriau negali žinoti. Aš labai stengiuos jį apvesdinti.

MARIANA. Jei to norite jūs, vadinasi, reikalas beveik baigtas.

FILIBERTAS. Gali būti kliūčių, bet aš tikiuosi jas nugalėti.

MARIANA. Iš mergaitės pusės kliūčių nebus.

FILIBERTAS. Dar ko! Įsimylėjus iki ausų.

MARIANA. Tikriausiai, aš taip manau.

FILIBERTAS. O kada ketini susituokti?

MARIANA. Jei sutiksite, aš kelsiu vestuves drauge su panele.

FILIBERTAS. Kokia panele?

MARIANA. Mano panele. Jūsų dukra.

FILIBERTAS. Na, tada teks tau gerokai palaukti.

MARIANA. Jūs manote, kad reikia ilgam atidėti jos vestuves?

FILIBERTAS. Po velnių! Prieš kalbant apie vestuves pirma reikia surasti jaunikį.

MARIANA. Argi nėra jaunikio?

FILIBERTAS. Jaunikis! Jei būtų, šitą žinočiau aš.

MARIANA. O jūs nežinote?

FILIBERTAS. Deja, nežinau jo. Gal tu žinai? Tai neslėpk nuo manęs tiesos.

MARIANA. Jūs iš manęs juokiatės. Argi panelė neišteka už pono de la Kotri? Argi nepasakėte man, kad jūs tai žinote ir esate patenkintas?

FILIBERTAS. Kvaiša! Ir manai, kad aš atiduosiu savo dukterį kariškiui, neturtingos šeimos jauniausiajam sūnui, tokiam, kuris negalės sudaryti jai gyvenimo sąlygų, prie kurių ji nuo pat gimimo priprato?

MARIANA. Argi jūs man nesakėte, kad leitenantas veda? Kad jūs visomis jėgomis stengiatės jį apvesdinti?

FILIBERTAS. Tiesa, pasakiau tai.

MARIANA. Na ką gi veda leitenantas, jei ne mūsų panelę?

FILIBERTAS. Dar kartą kvaiša! Ką gi, tavo nuomone, Hagoje nėra mergaičių, išskyrus tavo panelę?

MARIANA. Leitenantas nė vienuose namuose nesilanko.

FILIBERTAS. O pas mus niekas nesilanko.

MARIANA. Aš nemačiau, kad jis į ką kitą būtų kreipęs dėmesį, išskyrus mūsų panelę.

FILIBERTAS. Kvaišiaušia kvaiša! Ir nežinai nieko apie panelę Konstanciją?

MARIANA. Kvaiša negali daugiau žinoti.

FILIBERTAS. Kokią paslaptį tau pasakė mano duktė?

MARIANA. Man visada kalbėjo apie leitenantą su didele pagarba. Ir labai užjautė jo sunkią padėtį.

FILIBERTAS. Ir tu patikėjai, kad užuojauta jai kyla iš meilės.

MARIANA. Na taip.

FILIBERTAS. Kvaišių kvaišiausia kvaiša.

MARIANA. Ir dar žinau, kad leitenantas norėjo išvažiuoti nevilties apimtas.

FILIBERTAS. Gerai.

MARIANA. Bijoji, kad tėvas neleis susituokti.

FILIBERTAS. Labai gerai.

MARIANA. Tai šitas tėvas ne jūs?

FILIBERTAS. Argi pasaulyje nėra kitų tėvų, išskyrus mane?

MARIANA. Jūs vėl juokiatės iš manęs?

FILIBERTAS. Mane stebina tavo užsispyrimas.

MARIANA. Aš galėčiau galvą guldyti, kad tai, ką sakau, tikra tiesa.

FILIBERTAS. Geriau būtų, jei labiau pažintum savo panelę ir išmoktum ją gerbti.

MARIANA. Pagaliau, ta meilė dora..

FILIBERTAS. Išėik lauk.

MARIANA. Čia nematau nieko blogo.

FILIBERTAS. Kažkas atėjo. Tai ponas Rikardas.. Išeik lauk.

MARIANA. Nepykite, pone.

FILIBERTAS. Kvaiša.

MARIANA. Pamatysime, kas kvaišesnis aš, arba...

FILIBERTAS. Tu arba kas?

MARIANA. Aš arba tas, kuris praeina gatve.

SEPTINTA SCENA

FILIBERTAS, vėliau RIKARDAS.

FILIBERTAS. Akiplėša! Ištekėsi, ar ne, bet mano namuose nebebūsi. Taip galvoti apie mano dukterį! Niekad Žanina taip nepadarys, nepadarys. *(Rikardas įeina)*

RIKARDAS. Mano pagarba, pone Filibertai.

FILIBERTAS. Laba diena, pone Rikardai. Atleiskite, kad sutrukdžiau jus.

RIKARDAS. Ką teiksitės įsakyti?

FILIBERTAS. Noriu pasikalbėti. Sėskitės.

RIKARDAS. Turiu labai mažai laiko.

FILIBERTAS. Turite daug darbo?

RIKARDAS. Taip, tikrai. Dabar mane gaišina suimtosios kontrabandos žmonės.

FILIBERTAS. Girdėjau. Ar tie nelaimingieji vis dar kalėjime?

RIKARDAS. Žinoma. Jie pus ten, kol jų šeimos išeis elgetauti.

FILIBERTAS. Ir nedreba jūsų širdis, matant jų vaikų ašaras?

RIKARDAS. Nedrebėjo ir jų širdis kėsinantį j nuomos teisę. Norėčiau, kad šitokie ponai dažniau pakliūtų. Jūs žinote, kad suimtoji kobtrabanda atlygina mums visus nuostolius.

FILIBERTAS *(sau)*. Ach, koks šlykštus verslas.

RIKARDAS. Sakykite, ką norėjote man pasakyti.

FILIBERTAS. Pone Rikardai, jūs turite dukterį - nuotaką?

RIKARDAS. Geriau, kad neturėčiau!

FILIBERTAS. Jums nepatogu, kad ji gyvena namie?

RIKARDAS. Ne. Nepatogu, jog turiu galvoti apie jos dalį.

FILIBERTAS (*sau*). Bloga pradžia. (*Garsiai*) Tačiau jeigu ji norės, reikės ją vienaip ar kitaip išleisti.

RIKARDAS. Be abejo, reikės, kai būsiu galutinai priverstas. Betgi turiu dvi skirtingas sąlygas. Jeigu ištekės pagal savo pasirinkimą ir norą - jokios dalies, jei pagal mano - gera dalis.

FILIBERTAS. Turiu jums pasiūlymą.

RIKARDAS. Išklausysiu, bet sakykite, kaip galima trumpiau.

FILIBERTAS. Jūs pažįstate prancūzų karininką, kuris gyvena pas mus?

RIKARDAS. Siūlyte jį mano dukteriai?

FILIBERTAS. Jei pasiūlyčiau, ar būtų iš jūsų pusės kliūčių?

RIKARDAS. Karininkas ir prancūzas? Nei su dalia, nei be dalies.

FILIBERTAS. Jūs bjauritės ir karininkais ir prancūzais.

RIKARDAS. Taip, ir visais ir kitais vienodai. Jei karininkas ir prancūzas vienas asmuo, tai visų šlykščiausia. Prancūzų negaliu pakęsti dėl to, kad jie nemėgsta prekybos ir darbo taip, kaip mes. Jie tegalvoja apie vakarienes, pramogas, pasivaikščiojimus. O kariškiai! Žinau, kiek nuostolių padarė man kariuomenė. Jie reikalauja, kad mes, turtingieji, išlaikytume ir pėstininkus ir kavaleriją. O jau kur būna jų pastovis - turėk nors ištisą arsenalą pinigų, jie greitai dugną pasieks.

FILIBERTAS. Tas prancūzas, tas karininkas, apie kurį kalbu, visai padorus žmogus. Jis neturi jokių ydų, be to, kilnios giminės.

RIKARDAS. Turtingas?

FILIBERTAS. Jauniausias šeimoje sūnus.

RIKARDAS. Jei neturtingas, tai spjaut į tą jo kilmę, o į profesiją - juo labiau.

FILIBERTAS. Mielas drauge, kalbėsime atviriau. Mūsų niekas negirdi. Argi žmogui, turinčiam tokį milžinišką turtą kaip jūs, nevertėtų išimti iš kišenės penkiasdešimtis ar šešiasdešimtis tūkstančių florinų ir įsigyti kilmingą giminę?

RIKARDAS. Neduočiau už tą nė dešimties livrų.

FILIBERTAS. Už ko jūs manote išleisti savo dukterį?

RIKARDAS. Jei reikėtų išleisti šitokią sumą, norėčiau, kad pinigai patektų vienai iš geriausių Olandijos šeimų.

FILIBERTAS. Šita nepavyks.

RIKARDAS. Nepavyks?

FILIBERTAS. Ne, nepavyks.

RIKARDAS. Kodėl man šita nepavyks?

FILIBERTAS. Todėl, kad geresnėms Olandijoje šeimoms nebūtina tokiu būdu praturtėti.

RIKARDAS. Taip? Pasakykite, ar šituo jaunuoliu jūs labai rūpinatės?

FILIBERTAS. Taip, labai rūpinuos.

RIKARDAS. Tai kodėl neišleidžiate už jo savo dukters?

FILIBERTAS. Todėl, kad... todėl, kad nenoriu išleisti.

RIKARDAS. Ir aš nenoriu išleisti savosios.

FILIBERTAS. Tačiau tarp manęs ir jūsų didelis skirtumas.

RIKARDAS. Aš vis dėlto nematau to skirtumo.

FILIBERTAS. Visi žino, kaip jūs pradėjote.

RIKARDAS. O kas žino, kaip jūs baigsite?

FILIBERTAS. Esate truputį akiplėša.

RIKARDAS. Jei būčiau ne jūsų namuose, ne taip pasakyčiau.

FILIBERTAS. Parodysiu jums, kas aš toks.

RIKARDAS. Nelabai aš jūsų išsigąsiu.

FILIBERTAS. Išeikite. Vėliau pakalbėsime.

RIKARDAS. Taip, pakalbėsime. *(Sau)* Pakliu kada nors į mano rankas. Jei galima būtų sugauti jį, kad ir su mažiausia kontrabanda, prisiekiu dangumi, jis neišeitų sausas! *(Išėina)*

AŠTUNTA SCENA

FILIBERTAS, vėliau LEITENANTAS.

FILIBERTAS. Nemokša! Mužikas! Storžievis! Akiplėša!

LEITENANTAS (*jeina, sau*). Susibarė. Yra viltis, kad tasai nesutiko.

FILIBERTAS (*sau*). Aš būsiu ne aš, jei tau neparodysiu...

LEITENANTAS. Pone!

FILIBERTAS. Avigalvis. Maitai!

LEITENANTAS. Tai jūs man tuos komplimentus?

FILIBERTAS. Oj, atleiskite. Pyktis mane apakino.

LEITENANTAS. Su kuo jūs taip susibarėte?

FILIBERTAS. Su tuo stačioku, ponu Rikardu.

LEITENANTAS. Vadinas, jis nesutinka leisti dukrai susituokti?

FILIBERTAS (*sau*). Labai nemalonu pranešti jam tą liūdną žinią.

LEITENANTAS (*sau*). Garbė dievui! Fortūna ryžtasi mane gelbėti.

FILIBERTAS. Mano sūnau! Negadink sau kraujo.

LEITENANTAS. Pasakykite man tiesą. Jis atsisakė sutikti?

FILIBERTAS. Žmonės visada turi būti pasiruošę visam kam.

LEITENANTAS. Aš noriu žinoti tiesą.

FILIBERTAS (*sau*). Ach, jei pasakysiu jam, numirs čia pat.

LEITENANTAS (*sau*). Ko jis delsia? Nebetenku kantrybės.

FILIBERTAS (*sau*). Vis dėlto reikia, kad jis viską žinotų.

LEITENANTAS. Jums leidus, pone... (*Nori išeiti*)

FILIBERTAS. Sustokite. (*Sau*) Neviltis jį pražudys. Kas daryti?

LEITENANTAS. Ar taip sunku man pasakyti tai, ką jisai sakė?

FILIBERTAS. Nesielvartaukite, sūnau, ir neliūdėkite. Jei tasai šlykštus, išdidus nemokša tėvas nesutiko padoriu būdu išleisti savo dukters už vyro, tai apseisime ir be jo sutikimo.

LEITENANTAS. Ne, pone. Jei tėvas nesutinka, negaliu savo potroškių laikytis.

FILIBERTAS. O ką jūs ketinate daryti?

LEITENANTAS. Išvažiuoti iš čia toli ir savo prisirišimą paaukosiu garbei, pareigai ir bendram ramumui.

FILIBERTAS. Ar jums užtenka jėgų palikti mergaitę, kuri jus myli? Palikti ją nevilčiai ir greit patirti apie jos ligą ar mirtį.

LEITENANTAS. Ach, pone Filibertai, taip kalbėdami jūs žudote mane. Jei žinotumėte, kokia mintis glūdi jūsų žodžiuose, jų netartumėte.

FILIBERTAS. Mano žodžiai skiriami tiktai jūsų gerovei, jūsų ramumui ir jūsų laimei.

LEITENANTAS. Ach, ne, jie gali būti mano liūdesio ir pražūties šaltinis.

FILIBERTAS. Mane stebina, kad toks protingas žmogus kaip jūs negali sutvardyti savo širdies.

LEITENANTAS. Kad žinotumėt, kas man darosi, jūs to nesakytumėte.

FILIBERTAS. Puikiai žinau, kas jums yra, bet nėra ko nusiminti. Mergaitė jus myli, jūs irgi ją švelniausiai mylite. Argi tai bus pirma dviejų jaunų ir padorių žmonių santuoka be tėvo sutikimo?

LEITENANTAS. Ar jūs pritartumėte, jei vesčiau mergaitę be tėvo sutikimo?

FILIBERTAS. Taip, šiuo atveju, žinodamas visas aplinkybes, pritarčiau. Tėvas turtingas, jūs kilnios giminės. Jūs papuošiate jo šeimą savo kilmingumu, jis aprūpina jus dukters dalimi.

LEITENANTAS. Bet, pone, kaip galiu tikėtis dalies, vesdamas tokiu nepaprastu būdu? Tėvas ims pykt ir ničnieko neduos.

FILIBERTAS. Kas padaryta – padaryta. Jis teturi vienintelę dukterį. Pyktis truks kelias dienas, o paskui pasielgs taip, kaip visi kiti tėvai jo padėtyje: pripažins jus žentu, o, galbūt, padarys ir savo namų šeimininku.

LEITENANTAS. Argi galima to viso tikėtis?

FILIBERTAS. Žinoma, tik reikia daugiau drąsos.

LEITENANTAS. Drąsos nepritrūksta man. Viena kliūtis – pinigai.

FILIBERTAS. Pinigai – mažmožis. Klausykite, štai kas man atėjo į galvą. Konstancija be abejo tebėra pas tetą. Daryk kaip aš patariu. Atsisakyk šiandien nuo pietų. Dėl jūsų ir aš liksiu

nevalgęs. Eikite pas ją. Jeigu iš tikrųjų ji myli jus, teįrodo tai veiksmu. Jei tikisi tetos palankumo, temaldauja jos globos. Ir jei ši sutiks, susituokite negaišdami.

LEITENANTAS. O jei tėvas ims pykt ir grasins mano laisvei?

FILIBERTAS. Išvažiuokite į Prancūziją su ja.

LEITENANTAS. Kuriuo būdu? Kur gauti pinigų?

FILIBERTAS (*eina prie savo spintos*). Palaukite.

LEITENANTAS (*sau*). O dangau! Jis nejaučia, jog skatina mane pasiryžti tokiam žingsniui, kurio pasekmės visu savo sunkumu prislėgs jį patį

FILIBERTAS. Imkite, čia šimtas ginėjų auksu ir keturi šimtai dviem perlaidom. Penkių šimtų ginėjų kuriam laikui užteks. Paimkite juos, kaip ženklą, kad jus myliu. O aš kaip nors išieškosiu iš mergaitės tėvo.

LEITENANTAS. Pone, esu tiesiog priblokštas.

FILIBERTAS. Nėra ko nusiminti. Jūs mane stebinate. Reikia būti drąšiam, apsuksiam. Eikite greičiau ir negaiškite veltui laiko. Tuo tarpu aš eisiu pažiūrėti, ką daro Rikardas ir jei matysiu, kad gali jus užklupti, rasiu būdą jam sulaikyti. Praneškite man visa kas įvyks arba asmeniškai, arba laiškeliu. Brangusis drauge, man atrodo, kad jūs darotės linksmesnis. Nuoširdžiai tuo džiaugiuosi. Lig pasimatymo. Linkiu jums laimės.

FILIBERTAS (*sau, uždarydamas spintą*). Smalsumas dilginte dilgina pamatyti, kaip Rikardas grieš dantimis iš pykčio ir apmaudo.

LEITENANTAS (*sau*). Jis duoda man ir patarimą, ir pinigų jam įvykdyti. Ką daryti? Kaip ryžtis?! Imsime likimą už pakarpos. O senis tenesigraudina, jog ruošdamas kitam smūgį, pats atsidurs juokingoje padėtyje. (*Išeina*)

DEVINTA SCENA

FILIBERTAS, vienas.

FILIBERTAS. Iš tikrųjų, aš truputį graužiuos dėl to, kad jį viso to pamokiau. Aš taip pat gi turiu dukterį, ir būtų nemalonu, jei kas ir man iškrėstų šitokį pokštą: ir gamta ir įstatymai neleidžia daryti kitam to, ko pats sau nenorėtum. Bet kažkas pastūmėjo mane ir labai stipriai. Širdį turiu

jautrią, linkusią draugiškumui ir vaišingumui, na, ir myliu šitą karininką. Noriu jam padėti, lyg jis būtų tikrasis mano sūnus. Šita santuoka man atrodo visai tinkama; pono Rikardo pasipriešinimą laikau neteisingu, o jo žiaurumą dukteriai - tikriausia tironija. Be to, noriu pamokyti jį už stačiokišką elgesį ir nubausti už išdidumą. Taip, težūva mano penki šimtai ginėjų, bet man malonu matyti patenkintą draugą, ir pakankinti Rikardą.

DEŠIMTA SCENA

FILIBERTAS ir KONSTANCIJA.

KONSTANCIJA (*jeina*). Štai ir aš, pone.

FILIBERTAS (*neramiai*). Ką čia veikiate?

KONSTANCIJA. Jūs mane kvietėte?

FILIBERTAS (*taip pat*). Ar matėte poną de la Kotri?

KONSTANCIJA. Ne, nemačiau.

FILIBERTAS. Grįškite greičiau pas tetą.

KONSTANCIJA. Jūs mane varote iš savo namų?

FILIBERTAS. Nevarau, patariu, prašau. Eikite greičiau, sakau jums.

KONSTANCIJA. Norėčiau žinoti priežastį.

FILIBERTAS. Sužinosite, kai būsite pas tetą.

KONSTANCIJA. Yra kas naujo?

FILIBERTAS. Taip. Yra šis tas naujo.

KONSTANCIJA. Pasakykite man.

FILIBERTAS. Jums pasakys ponas de la Kotri.

KONSTANCIJA. Kur?

FILIBERTAS. Pas jūsų tetą.

KONSTANCIJA. Bet leitenanto nėra ten.

FILIBERTAS. Jis ką tik tai ten išėjo.

KONSTANCIJA. Ko?

FILIBERTAS. Grįžkite ir sužinosite.

KONSTANCIJA. Ar kalbėjote su mano tėvu?

FILIBERTAS. Taip. Paklauskite savo sužadėtinį.

KONSTANCIJA. Mano sužadėtinį?

FILIBERTAS. Savo sužadėtinį.

KONSTANCIJA. Poną de la Kotri?

FILIBERTAS. Poną de la Kotri.

KONSTANCIJA. Galiu jums tikėti?

FILIBERTAS. Eikite greičiau pas tetą.

KONSTANCIJA. Pasakykite, maldauju, bent vieną žodį.

FILIBERTAS. Laikas brangus. Gaišinsit laiką - prarasit jaunįkį.

KONSTANCIJA. O varge! Bėgu skubiai. Norėčiau vietoj kojų turėti sparnus (*Išaina*)

VIENUOLIKTA SCENA

FILIBERTAS ir ŽANINA.

FILIBERTAS. Du leitenanto žodžiai bus jai brangesni už dešimtį tūkstančių mano aiškinimų.

ŽANINA (*jeina*). Tėve, ar tiesa, ką pasakė man ponas de la Kotri?

FILIBERTAS. O ką jis pasakė jums?

ŽANINA. Kad patarėt jam vesti mergaitę be tėvo sutikimo.

FILIBERTAS. Jis tai pasakė jums?

ŽANINA. Taip, tėve.

FILIBERTAS (*sau*). Padarė didelę kvailybę.

ŽANINA. Ir kad davėte jam penkis šimtus ginėjų sutvarkyti reikalui?

FILIBERTAS (*sau*). Mulkis. Dabar jau gailiuos įsivėlęs į šį reikalą.

ŽANINA. Tylite? Patvirtinate? Vadinasi, tai tiesa.

FILIBERTAS. Ką norite tuo pasakyti?

ŽANINA. Nieko, tėve. Man gana žinoti, jog tai tiesa. Lig pasimatymo. (*Daro reveransą*)

FILIBERTAS. Kur jūs?

ŽANINA. Pasilinksminti.

FILIBERTAS. Kuria proga?

ŽANINA. Pono de la Kotri vestuvių proga.

FILIBERTAS. Bet jų dar nebuvo.

ŽANINA. Reikia tikėtis, kad veikia bus.

FILIBERTAS. Apie tai niekam nekalbėkite.

ŽANINA. Nematau pavojaus. Visi ir be to sužinos, kai jaunieji susituoks. Jums priklauso vestuvių suruošimo nuopelnas, o aš nepaprastai patenkinta, kad jos įvyks. (*Išėina*)

FILIBERTAS. Na, tiesiog nemalonu, jei blogas pavyzdys paveiks ją. Bet nėra ko abejoti. Ji gera mergaitė. Supranta kaip ir aš, kas galima, ir kas ne. Be to, aš pats ją auklėjau ir kol aš budžiu, nieko blogo negali atsitikti.

UŽDANGA

TREČIAS VEIKSMAS

PIRMA SCENA

Ta pati dekoracija. FILIBERTAS ir MARIANA.

MARIANA. Atleiskit, pone šeimininke, kad vėl jus kvaršinu.

FILIBERTAS. Vėl nori pasakyti man kokią nesamonę?

MARIANA. Ne. Dabar nepavadinsite manęs kvaiša.

FILIBERTAS. Gana, kad netektų pavadinti kvaišiausia.

MARIANA. Nieko kito nepasakysiu išskyrus tai, kad ruošiuos tekėti ir save pavedu jūsų gerumui.

FILIBERTAS. Vadinas, nori ištekėti anksčiau už savo panelę?

MARIANA. Ne, pone. Ji tuokiasi šiandien, o aš rytoj.

FILIBERTAS. Ir nenori, kad pavadinčiau tave kvaiša.

MARIANA. Vadinasi, jūs vis dar slepiate nuo manęs?

FILIBERTAS. Ką slepiu?

MARIANA. Tai, kad mano panelė išteka.

FILIBERTAS. Kvaišiaušia kvaiša.

MARIANA. Įrodymui, kad nesu tokia kvaiša, prisipažinsiu pasielgusi nevykusiai, bet tai padariau smalsumo skatinama. Stovėjau anapus užuolaidos ir girdėjau, kaip tas ponas de la Korti kalbėjosi su panele ir kaip jis nutarė kuo slapčiausia susituokti, ir dar, kad jūs davėte jam penkis šimtus ginėjų sąskaiton dalies.

FILIBERTAS (*juokdamasis*). Dalies sąskaiton?

MARIANA. Aš manau, dalies sąskaiton. Ginėjas mačiau savo akimis.

FILIBERTAS. Taip? Kvaiša, dar kartą kvaiša ir trečią kartą kvaiša!

MARIANA (*sau*). Jis mane taip pykdo, jog ima noras pasmaugti jį savo rankomis.

FILIBERTAS (*sau*). Leitenantas, beje, pasielgė labai blogai. Neprivalėjo kalbėti apie tai mano dukteriai, ypač jei buvo pavojaus, kad jį kas išgirs.

MARIANA. Jūs slepiate nuo manęs, bijodami, kad neišplepėčiau. Tas labai mane įžeidžia. Aš dora mergaitė.

FILIBERTAS. Geras dorumas! Slaptai klausytis svetimų pašnekusių, nieko nesuprasti, o paskui eiti ir plepėti nesąmones.

MARIANA. Tiesa, neprivalu buvo. Bet galiu jus įtikinti, kad šita, ką girdėjau, teisingai ir supratau.

FILIBERTAS. O, mergele, prikąsk liežuvį. Jei ne, iš manęs išgirsi tą, kas tau visai nepatiks. O gal ne tik išgirsi, bet ir gausi.

MARIANA. O dangau! Tai pasakykite, kur dabar išėjo mano panelė?

FILIBERTAS. Kur išėjo?

MARIANA. Argi neišėjo ji su ponu de la Kotri?

FILIBERTAS. Kur?

MARIANA. Girdėjau, kad išėjo pas tetulę Gertrūdą.

FILIBERTAS. Pas mano seserį?

MARIANA. Tiktai ten.

FILIBERTAS. Ten nuėjo Žanina, o ne leitenantas.

MARIANA. O aš žinau, kad jie nuėjo drauge.

FILIBERTAS. Turbūt leitenantas ją palydėjo. Mano sesuo gyvena netoli tos vietos, kur turėjo eiti leitenantas. O mano duktė, reikia manyti, norėjo būti kaimynystėje, kad greičiau sužinotų naujienas! Viską žinau, viskas gerai sekasi, o tu kvaiša.

MARIANA (*sau*). Jaučiu, kad dūstu.

FILIBERTAS. Pažiūrėk, kas ten salėje, ten yra kažkas!

MARIANA (*sau*). Oi kaip būtų gera apmulkinti senį! Tik niekaip negaliu suprasti, ar pavojus jiems, ar ne. (*Išeina*)

ANTRA SCENA

FILIBERTAS, vėliau GASKONIS.

FILIBERTAS. Prašau dangų, kad reikalas pasibaigtų gerai. Kad leitetantas nesugadintų ko savo neatsargumu. Jauniems įprasti panašūs įsišokimai. Aš, ačiū dievui, nuo pat jaunatvės buvau pakankamai protingas, o į senatvę pasidariau dar protingesnis.

GASKONIS. Jūsų nuolankus tarnas, pone Filibertai.

FILIBERTAS. Laba diena, drauge. Kas naujo?

GASKONIS. Mano ponas atsiunčia jums nuolankiausią sveikinimą.

FILIBERTAS. Kur leitenantas? Ką veikia? Ką sako? Kaip sekasi jo reikalai?

GASKONIS. Manau, kad viską sužinosite iš šito raštelio.

FILIBERTAS. Pažiūrėsim. *(Plėšia laišką)*

GASKONIS *(sau).* Jis neliepia man išeiti. Labai noriu pasilikti.

FILIBERTAS. Čia įdėtas dar laiškutis. Rašysena mano dukters. Pirma pažiūrėsime ką rašo draugas.

GASKONIS *(sau).* Mariana klausosi už portjeros. Ji dar smalsesnė už mane.

FILIBERTAS *(skaito).* „Pone, jūsų patarimai paskatino mane ryžtis tokiam žingsniui, kurio padaryti nebūčiau išdrįšęs, nors mano širdis dega didžiausia meile“. Taip, žinoma, Jam būtų pritrūkę drąsos. „Aš nuvedžiau mergaitę į padorius namus, kur galima buvo pasitikėti, kad paslaptis bus išlaikyta, tai yra, į jos tetulės namus“. Jis nuvedė ją! Vadinasi, sutiko Konstanciją pakelyje ir palydėjo ją. Gerai padariau ją privertęs iš čia išeiti. Vis tai mano darbas. „Mergaitės ašaros sugraudino gerąją senelę, ir ji sutiko mums leisti susituokti“... Gerai, labai gerai. Geriau ir būt negalėjo. „Mes pakvietėme notarą, ir dviem liudininkams dalyvaujant jungtuvės įvyko“. Puiku! Viską puikusiai padarė! „Man sunku jums išreikšti savo drovėjimąsi, ir, neturėdamas drąsos daugiau prašyti jus malonės, pridėdu laišką jūsų dukters, kuriai, galbūt, atleisite greičiau, negu man. Bučiuoju jūsų ranką.“ Ko jam iš manęs reikia? Kokios dar naujos malonės nori, kurios neišdrįsta prašyti? Ir kodėl mano duktė imasi mane prašyti? Paskaitysime, ką rašo ji. Tikriausiai tuoju po jungtvių nuėjo pas mano seserį ir apie viską pranešė Žaninai. Ką sako mano dukra? „Brangusis tėve“. Nekvailai rašo. Graži komercinė rašysena. Vykusi mergaitė! Telaimina ją dangus! „Leiskite man pulti prie jūsų kojų ir maldauti atleidimo“ O dangau! Ką ji padarė? „Kai

jūs patvirtinote, kad ponui dè la Kotri patarèt vesti ir tam reikalui davète būtiną jam pinigų sumą, aš visiškai pasidaviau savo meilei ir susituokiau su leitenantu“. Ach, nedorėlė. Ach, apgavikas! Išdavikas! Galvažudžiai! Nudobė mane.

GASKONIS. Kas atsitiko, pone?

TREČIA SCENA

Tie patys ir MARIANA.

MARIANA. Kas atsitiko, pone šeimininke?

FILIBERTAS. Padėkit man, prilaikykite mane! Nepalikite manes, dėl dievo meilės.

MARIANA. Kuo gali jums padėti tokia kvaiša, kaip aš?

FILIBERTAS. Tiesą sakai. Išjuok mane! Plūsk mane! Mušk mane! Aš nusipelniau to ir tau leidžiu daryti tai.

MARIANA. Ne. Man jūsų net gaila.

FILIBERTAS. Aš nevertas pasigailėjimo.

GASKONIS. Pone, beviltiškai nenusiminkite. Pagaliau, mano ponas doras žmogus ir kilnios šeimos.

FILIBERTAS. Jis pražudė mano dukterį, sugriovė mano viltis!

MARIANA. Jūs galite jam sudaryti padėtį.

FILIBERTAS. Ir tuo sunaikinti savąją.

GASKONIS. Atleiskite man, pone. Jūs galite save įtikinti tais pat samprotavimais, kuriais taip žavingai stengėtės įtikinti poną Rikardą.

FILIBERTAS. Ach, niekše! Tu dar įžeidi mane ir tyčiojies.

MARIANA. Gaskonis gerai kalba. Nėra ko jam prikaišioti.

FILIBERTAS. Taip, įžeidinėk ir tu, nedėkingoji.

MARIANA. Aš jūsų gailiuosi, nes pyktis jus apakina.

GASKONIS. Kaltinkite pats save. Tai jūsų klastingojo patarimo vaisiai.

FILIBERTAS. Kaip galėjau taip apsigauti? Kaip galėjau patikėti, kad leitenantas myli Konstanciją?

GASKONIS. Todėl, kad meilė išradinga. Ji moko mylinčiuosius slėpti jausmus ir siekti laimės.

FILIBERTAS. O jei Rikardas būtų leidęs savo dukteriai susituokti, kokia mano išvaizda būtų tuokart buvusi.

GASKONIS. Mano ponas niekuomet jūsų neprašė tarpininkauti.

FILIBERTAS. Tačiau sutiko, kad aš tarpininkaučiau.

GASKONIS. Geriau sakykite, kad jo nesupratote.

FILIBERTAS. Apskritai sakant, jie mane išdavė, apgavo. Mano duktė - išdavikė, o leitenantas - nusikaltėlis.

GASKONIS. Kalbėkite švelniau, pone, kada kalbate apie karininką.

MARIANA. Gerai atsiminkite, kad kariškiai sugeba laikyti rankoje špagą.

FILIBERTAS. Ach! Tai būtų gražu, kad jis dar ir nudobtų mane.

GASKONIS. Mano ponas tokių barbariškų jausmų neturi. Jis ateis jus prašyti atleidimo.

FILIBERTAS. Aš nenoriu jo matyti.

GASKONIS. Už jį ateis jūsų duktė.

FILIBERTAS. Man girdint netarkite jos vardo.

MARIANA. Tai jūsų kraujas, pone.

FILIBERTAS. Nedėkingieji. Ji buvo mano meilė, vienintelė mano paguoda.

GASKONIS. Padaryto nebegalima atitaisyti.

FILIBERTAS. Žinau, akiplėša. Per gerai žinau.

GASKONIS. Nepykite ant manęs.

MARIANA (*Gaskoniui*). Pasigailėkite jo. Pyktis apakino. Vargšas mano šeimininkas! Tikėjosi pagal savo norą išleisti dukterį, turėti ją visuomet netoli savęs, matyti, kaip gimsta vaikaičiai, juos glamonėti, auklėti...

FILIBERTAS. Prarastos mano viltys, žuvo mano paguoda!

GASKONIS. Pone, ar jūs manote, kad šitoks žentas, šaunus prancūzas, puikus karys nesugebės aprūpinti jus vaikaičiais.

MARIANA. Nepraeis ir metai, kaip ims kryžtauti jums toks puikus rubuiliukas.

FILIBERTAS. Aš taip neapkenčiu tėvo, jog ir sūnus bus man nemielas.

MARIANA. Ach, kraujo balsas, pone, privers užmiršti visas nuoskaudas.

GASKONIS. Turite tą vieną vienintelę dukterį, ar užteks širdies jos išsižadėti, niekad su ja nesimatyti?

FILIBERTAS. Mane taip slegia, jog, rodosi, numirsiu.

MARIANA. Gaskoni.

GASKONIS. Ką pasakysi?

MARIANA. Ar mane suprantate? *(Duoda ženklą išeiti)*

GASKONIS. Supratau.

MARIANA. Pats laikas.

GASKONIS. Pabandyšim.

FILIBERTAS. Ką jūs sakote?

MARIANA. Sakau Gaskoniui išeiti. Ko čia betrukdyti jus. Tegu nenaudoja piktam jūsų gerumo.

FILIBERTAS. Taip, palikite mane vieną.

GASKONIS. Mano pagarba, pone, gal daugiau nepasimatysime. Atleiskite, jeigu jūsų namuose ką padariau ne taip, kaip reikėjo. Matau, kad mano ponui reikės išvažiuoti ir išvežti į Prancūziją savo žmoną. Nepasakysit man nieko, ką turėčiau perduoti jūsų vargšei dukrai?

FILIBERTAS. Jūs tikite, kad jis norės taip greit išvažiuoti?

GASKONIS. Jis liepė užsakyti arklius, jei negaus iš jūsų gero atsakymo.

MARIANA. Koksai sielvartas tėvui pasakyti: „Aš daugiau niekuomet nepamatysiu savo dukters“!

FILIBERTAS. Matote, koks jūsų šeimininkas barbaras, koks nedėkingas? Ar begalėjau jam padaryti daugiau, kiek esu padaręs? Ar begalėjo jis barbariškiau pasielgti su manim? Išplėšti iš širdies dukrą, daryti taip, kad nebegalėčiau niekuomet jos matyti.

GASKONIS. Tikiu, kad su džiaugsmu ją atvestų jums, jei nebijotų jūsų pykčio.

FILIBERTAS. Niekšas! Gal dar pagirti už tokį darbą? Dėkoti už išdavimą? Jis bėga nuo įžeisto tėvo priekaištų. Jam baisu išgirsti - išdavikas?

GASKONIS. Supratau, Jums leidus... *(Nori išeiti)*

FILIBERTAS. Pasakyk jam, kad nedirštų eiti pas mane. Nenoriu, nepageidauju!

GASKONIS. Puikiausiai supratau. *(Sau)* Prigimtis negali meluoti. *(Išeina)*

KETVIRTA SCENA

FILIBERTAS ir MARIANA.

MARIANA *(Sau)*. Atrodo, kad viskas bus gerai.

FILIBERTAS *(Sau)*. Mano kaltė... Taip man reikėjo... Mano kaltė.

MARIANA. Pone, kad truputį jus išblaškyčiau, leiskite pakalbėt apie mano reikalus.

FILIBERTAS. Dauginti mano nemalonumus! Betrūko, kad pradėtum kalbėti man apie savo sutuoktuves. Aš nekenčiu to nelemtojo žodžio ir kol gyvas, nenoriu jo girdėti.

MARIANA. Vadinasi, norite, kad pasibaigtų pasaulis!

FILIBERTAS. Man jis pasibaigė.

MARIANA. Vargšas šeimininkas! Kam gi teks jūsų turtas, jūsų gėrybės?

FILIBERTAS. Tegų visi velniai jas rauna!

MARIANA. Jūs numirsite turtingas, o jūsų duktė gyvens skurde.

FILIBERTAS. Vargšė nedėkingoji.

MARIANA. Jūs norite gyventi su neapykanta ir mirti sąžinės priekaišto kankinamas?

FILIBERTAS. Tylėk, šetone, tylėk! Nedidink mano kančių.

PENKTA SCENA

Tie patys ir KONSTANCIJA.

KONSTANCIJA. Pone Filibertai, jūs tyčiojatės iš manęs?

FILIBERTAS *(Sau)*. Betrūko tikrai šios.

KONSTANCIJA. Dvi valandas jo laukiu, ir niekas neateina.

FILIBERTAS (*Sau*). Ką jai pasakyti?

KONSTANCIJA. Argi jūs neįkalbėjote man grįžti pas tetą, sakydamas, jog ten ateis leitenantas?

MARIANA. Geriau aš jums, panele, pasakysiu, kaip ten išėjo. Leitenantas turėjo nueiti pas tetą - ir nuėjo pas tetą. Turėjo susikalbėti su mergaite - ir susikalbėjo su mergaite. Bet vargšas jaunuolis supainiojo namus. Užuoat nuėjęs pas tetą Hortenziją, nuėjo pas tetą Gertrūdą ir užuoat susituokęs su panele Konstancija, susituokė su panele Žanina.

KONSTANCIJA. Kaip! Argi galimas daiktas, kad aš būčiau taip apmulkinta? Kalbėkite jūs, pone Filibertai. Išaiškinkite man, ką tai reiškia. Ir nemanykite, kad aš tokia prasčiokė ir pakęsiu skriaudą.

FILIBERTAS. Kad tave šimtas! Pakenčiu aš - pakęsite ir jūs.

KONSTANCIJA. O ką jūs turite pakęsti?

FILIBERTAS. Tai, jog dėl jūsų malonės pražudžiau savo dukterį.

KONSTANCIJA. Dėl manęs?

FILIBERTAS. Taip, dėl jūsų pastačiau pastatą, kuris griuvo ant mano galvos.

MARIANA. Laimė, kad šeimnininko galva stipri.

KONSTANCIJA. Iš to viso nieko nesuprantu.

FILIBERTAS. Pasakysiu aiškiai ir tiksliai, kaip buvo, jūs žinote, kad..

ŠEŠTA SCENA

Tie patys ir RIKARDAS.

RIKARDAS (*Konstancijai*). Ką Jūs čia veikiate?

FILIBERTAS (*sau*). Štai ir paskutinis.

KONSTANCIJA. Tėve, jūs niekuomet nedraudėte man lankytis šiuose namuose.

RIKARDAS. Nuo šios dienos draudžiu. Žinau, ko čia vaikščiojat. Žinau jūsų šelmystes su prancūzu. Žinau, kad čia kėsinau į jūsų garbę, į mano tėvišką valdžią.

FILIBERTAS. Jūs nieko nežinote. Jei žinotumėte - to nekalbėtumėte.

RIKARDAS. Aš remiuosi jūsų žodžiais. O to, ką man pasakėte, gana, kad uždrausčiau savo dukrai lankytis šiuose namuose.

MARIANA. Ar tik nebijote, kad išleisime ją už vyro be jūsų valios?

RIKARDAS. Tenka bijot ir to.

MARIANA. Klausykite. Čia nėra jaunikio, išskyrus šeimininką, kuris per senas vesti.

RIKARDAS. O kur prancūzas? Kur karininkas?

MARIANA (*Filibertui*). Pone, leiskite, aš jam pasakysiu?

FILIBERTAS. Ach, maža pasakius, vargu supras.

MARIANA. Žinokite pagaliau, kad ponas leitenantas dorai susituokia su mano panele.

RIKARDAS (*nustebęs*). Ech!

FILIBERTAS (*piktai*). Oi!

KONSTANCIJA. Štai įžeidimas, kurio bijojau. Ach, tėve, keršykite, už padarytą man skriaudą. Jie iš manęs juokėsi, kad neišduotų savo meilės. Jie pataikavo man, kad paskui išjuoktų. Mano neganda krinta ant visos mūsų šeimos.

RIKARDAS. Taip, aš atkeršysiu už įžeidimą. Jūs būsite uždarytas tarp keturių sienų, - ponas Filibertas už įžeidimą mokės gėda, kuri ištiko jį patį.

FILIBERTAS (*sau*). Taip ir reikia man! Nusipelniau blogesnių dalykų.

KONSTANCIJA (*sau*). Vargas man. Prie ko tatai privedė mane aistra, silpnumas ir nepaklusnumas!

FILIBERTAS. Brangusis drauge, atleiskite man už tai, ką jums prikalbėjau supykęs. Matau dabar, koks buvau neteisis, ir dangus teisingai nubaudė mane už mano blogus ketinimus. Ach, pone Rikardai! Aš netekau dukters ir pats sau padariau nelaimę.

RIKARDAS. Netekai dukters? Išleisti už vyro dar nereiškia jos netekti.

FILIBERTAS. Abejoju, ar ją bepamatysiu. Kas žino, gal šią pačią valandą netikęs vyras išsiveža ją toli iš čia. Aš pats jam daviau penkis šimtus ginėjų, kad išvežtų mano širdį. Mano dukra, mano vienintelė dukra, mano meilė, mano vienintelė paguoda. Ach, kad galėčiau ją paguoduoti bent vieną kartą, tik vieną... Noriu žinoti, ar išvažiavo. Noriu ją pamatyti. Jeigu išvažiavo, aš pats savo rankomis pasidarysiu sau galą. (*Nori eiti ir sutinka Žaniną*)

SEPTINTA SCENA

Tie patys ir ŽANINA.

ŽANINA. Brangusis tėve!

FILIBERTAS. Nedėkingoji dukra!

ŽANINA. Atleiskite man, maldauju. *(Klaupiasi)*

FILIBERTAS. Tu neverta, kad tau atleisčiau.

ŽANINA. Taip, jūsų pasipiktinimas teisingas.

FILIBERTAS *(sau).* Atrodo mirsiu.

RIKARDAS *(sau).* Abiejų gaila, tiesą sakant.

KONSTANCIJA *(sau).* Už mane būtų atkeršyta, jei tėvas jai neatleistų.

FILIBERTAS. Stokis.

ŽANINA. Neatsistosisiu be jūsų atleidimo.

FILIBERTAS. Kaip galėjai padaryti man tokį sielvartą?

ŽANINA. Ach, tėve, jūsų patarimas...

FILIBERTAS. Tylėk, nebekankink manęs daugiau. Niekuomet neprimink to, kad buvau aklas ir silpnas. Tik su šita sąlyga tau atleidžiu. Stokis!

ŽANINA *(keliasi).* Ach, mylimasis tėve!

KONSTANCIJA *(sau).* Jai nieko nekaštuoja jos gailesys.

ŽANINA. Bet, tėve, jūsų meilė tebūnie pilnutinė.

FILIBERTAS. Nekalbėk man apie savo vyrą.

ŽANINA. Gražinkite jam savo širdį, arba būsiu priversta jus palikti.

FILIBERTAS. Nedorėlė! Kaip kalbi su savo tėvu?

ŽANINA. Žmonos pareiga verčia mane taip kalbėti.

KONSTANCIJA *(sau).* Och, sunku būti tėvu! Bet aš nusipelniau dar blogesnių dalykų.

RIKARDAS. Drauge, reikalas baigtas. Jis nebepataisomas; aš patariu jums susitvarkyti, kol mieste nepasklido gandas apie įvykį, kuris jus ištiko.

FILIBERTAS. Aš pasitikiu jums. *(Konstancijai)* Aš pasitikiu jums, panele, ir turiu viltį, kad niekas nieko nesužinos. To reikalauja mano vardas ir mano garbė. *(Marianai)* Įspėk ten, kad nebūtų kalbų. *(Žaninai)* Mano dukra, nekalbėkit apie tai niekam.

ŽANINA. Ne, dieve saugok, kad nežinotų niekas. Greičiau! Sutvarkysim visa, kol niekas neišėjo iš čia, *(prie durų)* greičiau, brangusis vyrelis, eikite čia. Pulkite prie mano brangiojo tėvo kojų, prašykite atleidimo, bučiuokite jo ranką. Jis atleidžia jums ir pripažįsta savo žentą. Jis priima jus kaip sūnų. Greit ir tyliai, kad niekas nesužinotų. *(Priverčia viską padaryti kaip pasakė)*

FILIBERTAS *(sau)* Visai suglumau, nebesuprantu, kas čia darosi.

KONSTANCIJA *(sau)*. Neturiu jėgų būti drauge su šiuo nedėkinguoju. *(Išeina)*

AŠTUNTA SCENA

Tie patys ir LEITENANTAS.

LEITENANTAS *(Filibertui)*. Pone, jūs man atleidote?

FILIBERTAS. O jums kaip atrodo, ar nusipelnėte, kad atleisčiau?

ŽANINA. Dieve saugok, nekalbėsime daugiau apie tai, pasistenkite, kad niekas nesužinotų, kas čia įvyko. Mano tėvui svarbu išgelbėti šeimos garbę. Niekad jokia proga nepriminkite jam, kad ir save teisindamas, jog visa tai įvyko jo patarimu ir jog tam tikslui davė penkis šimtus ginėjų.

FILIBERTAS *(Žaninai)*. Aš sakiau jums nekalbėti apie tai.

ŽANINA. Aš nieko ir nesakau, tik perduodu jūsų įsaką vyrui.

RIKARDAS. Na ir puiku, pone Filibertai, nurimote?

FILIBERTAS. O kas man belieka? Būtinumas, meilė, mano gera širdis – verčia mane nurimti. Nežinau ką bepasakyti. Na, susituokę, esate namie, tai gyvenkite čia, telaimina jus dangus.

RIKARDAS. Kaip aš džiaugiuosi!

LEITENANTAS. Pone, viliuos, jog nereikės gailėtis to, kad man atleidot ir palaiminote.

MARIANA. Tuojau man tylėt, kad niekas nesužinotų.

FILIBERTAS. Ko tau dar?

MARIANA. Yra dar vienas mažas reikaliukas, ir jį reikia baigti tyliai ir skubiai. Gaskonis bus mano vyras, leidus mano ponams.

GASKONIS. Mano šeimininkui leidus. (*Paduoda vienas kitam rankas*)

MARIANA. Tylėt, grečiau, kad niekas nesužinotų.

ŽANINA. Apie tavo santuoką nieko negalima pasakyti. Apie manąją gali plepėti visaip. Aš pati pripažįstu, kad neišpildžiau savo pareigos, neištesėjau paklusnumo tėvui, stačiau pavojun savo garbę ir šeimos gerą vardą. Žmonės, kurie mato mane nenubaustą, bet patenkintą, tegu nebando sekti mano pavyzdžiu. Atvirkščiai, tegu sako, kad dangus norėjo pakamuoti tėvą ir neišgelbėjo dukters nei nuo baimės, nei nuo atgailos. Palankieji žiūrovai, šito mūsų vaidinimo vaisius tebūna susiklausymas šeimos, o jūsų gerumo paraiška - atlaidus pritarimas.

UŽDANGA